

وزارت معارف

دروس اجتماعی

صنف ششم

دروس اجتماعی بروای صنف ششم

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د توري
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجردی
هم ايماق، هم پشه ٻان	براھوي دی، ڦڙلباش دی
لكه لمړ پرشنه آسمان	دا هېواد به تل څلپري
لكه زره وي جاویدان	په سينه کې د آسيا به
وايو الله اکبر وايو الله اکبر	نوم د حق مودي رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت معارف

دروس اجتماعی

صنف ششم

سال چاپ ۱۳۹۸ هـ. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: دروس اجتماعی

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش اجتماعیات نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: ششم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تأليف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ خانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی
افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد
قانونی صورت می‌گیرد.

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشدید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم - حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهر و ندان مؤثر، متمن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوش چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجده اش شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آنها در این راه مقدس و انسان‌ساز موقفيت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهر و ندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عناوین

صفحة	عنوان	شماره	صفحة	عنوان	شماره
۳۳	جمهوری خلق چین	۱۷	۱	کشورما	۱
۳۵	وحدت ملی	۱۸	۳	نیاز جامعه به دولت	۲
۳۷	صلح و امنیت	۱۹	۵	قانون اساسی	۳
۳۹	ملکیت عامه	۲۰	۷	دولت ما	۴
۴۱	اخلاق رسانه‌یی	۲۱	۹	شورای ملی	۵
۴۳	کرامت انسان	۲۲	۱۱	ولسی جرگه	۶
۴۵	رعایت قانون	۲۳	۱۳	مشرانو جرگه	۷
۴۷	حقوق اطفال	۲۴	۱۵	قوه اجراییه	۸
۴۹	حقوق زن	۲۵	۱۷	قوه قضائیه	۹
۵۱	مروری مختصر بر واقع افغانستان	۲۶	۱۹	افتخارات افغانستان	۱۰
۵۳	مروری مختصر بر واقع افغانستان	۲۷	۲۱	ولایات کشور ما	۱۱
۵۵	نتایج وقایع و تحولات سه دهه اخیر در کشور	۲۸	۲۳	جمهوری اسلامی پاکستان	۱۲
۵۷	اجلاس بُن	۲۹	۲۵	جمهوری اسلامی ایران	۱۳
۵۹	اداره مؤقت	۳۰	۲۷	جمهوری تاجکستان	۱۴
۶۱	لویه جرگه اضطراری	۳۱	۲۹	جمهوری ازبکستان	۱۵
۶۳	دولت انتقالی افغانستان	۳۲	۳۱	جمهوری ترکمنستان	۱۶

صفحه	عنوان	شماره	صفحه	عنوان	شماره
۹۳	خلافت حضرت عمر <small>رض</small>	۴۷	۶۰	آغاز بازسازی کشور	۳۳
۹۵	خلافت حضرت عثمان <small>رض</small>	۴۸	۶۷	انتخابات ریاست جمهوری	۳۴
۹۷	خلافت حضرت علی <small>رض</small>	۴۹	۶۹	وضع اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام	۳۵
۹۹	مرور مختصر به دوره خلفای راشدین	۵۰	۷۱	کعبه شریفه	۳۶
			۷۲	طفولیت حضرت محمد <small>صل</small>	۳۷
			۷۵	دوران جوانی محمد <small>صل</small>	۳۸
			۷۷	بعثت حضرت محمد <small>صل</small>	۳۹
			۷۹	دعوت حضرت محمد <small>صل</small>	۴۰
			۸۱	هجرت مسلمانان به حبشه	۴۱
			۸۳	هجرت مسلمانان به یثرب(مدينه)	۴۲
			۸۰	تعلیمات و هدایات حضرت محمد <small>صل</small> در مدينه منوره	۴۳
			۸۷	فتح مکه و رحلت حضرت محمد <small>صل</small>	۴۴
			۸۹	اسلام و تحولات در جزیره العرب	۴۵
			۹۱	خلافت ابوبکر صدیق <small>رض</small>	۴۶

فصل اول

اهداف فصل:

- با کشور عزیز ما آشنا شوند.
- مفهوم نیاز جامعه به دولت را بدانند.
- با ولایات کشور آشنایی پیدا نمایند.
- نقش قانون اساسی را در تأمین نظم جامعه تشریح کرده بتوانند.
- افتخارات تاریخی افغانستان را بیان کرده بتوانند.
- درباره قوای سه گانه دولت توضیحات داده بتوانند
- ضرورت قانون را در جامعه درک کنند و به رعایت و تطبیق آن دلچسپی پیدا کنند.

درس اول

کشور ما

پرسش: به نظر شما، کشور ما در کدام برابع اعظم موقعیت دارد؟

کشور عزیز ما افغانستان در جنوب آسیا موقعیت دارد. افغانستان با شش کشور، همسایه است که از شمال با جمهوری‌های تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان، از غرب با جمهوری اسلامی ایران، از شمال شرق با جمهوریت مردم چین و از جنوب و شرق با جمهوری اسلامی پاکستان که توسط خط

تحمیلی دیورند نشانی شده است سرحد مشترک دارد. مساحت کشور ما (۶۵۲۰۰۰ کیلو متر مربع و نفوس آن، در حدود سی میلیون نفر می باشد. افغانستان از نظر منابع طبیعی از کشورهای مهم و غنی جهان به شمار می رود. سرزمین ما مهد تمدن های متعدد است و مردم آن دارای تاریخ درخشان می باشند. آریانا، خراسان و افغانستان نام های تاریخی آن است. افغانستان از نظر موقعیت جغرافیایی در منطقه مهم تجاری واقع است، که آسیای مرکزی را با آسیای جنوبی وصل می سازد. استفاده بهتر از این موقعیت مناسب، سبب توسعه تجاری و بالا رفتن سطح اقتصاد کشور ما می شود.

در گروهها، کشورهای همسایه افغانستان را در نقشه نشان داده و نام آنها را بیان کنید.

- ۱- افغانستان با چند کشور، همسایه است؟
- ۲- مساحت کشور ما چند کیلومتر مربع است؟
- ۳- در شمال افغانستان کدام کشورها موقعیت دارند؟

نقشه افغانستان را در کتابچه های خود رسم کرده و موقعیت کشورهای همسایه را در آن نشان دهید.

نیاز جامعه به دولت

پرسش
چه فکر می‌کنید، چرا جامعه به دولت نیاز دارد؟

جامعه عبارت است از: مجموعه انسان‌های که برای مدت طولانی در یک سرزمین مشترک زندگی می‌کنند و باهم روابط منظم دینی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دارند. مردمی که در یک کشور زندگی می‌کنند، ملت نامیده می‌شوند.

جامعه برای تطبیق قانون، برقراری نظم، تأمین امنیت داخلی و خارجی، جلوگیری از انحرافات و کجروی‌ها، نیازمند دولت است. هر جامعه برای نظم بخشیدن به فعالیت‌های افراد و گروه‌ها به دولت احتیاج دارد. دولت

برای عرضه خدمات، تأمین امنیت و رفاه مردم، ادارات مختلفی را ایجاد می‌کند. هیچ دولتی نمی‌تواند بدون یک رئیس و رهبر شکل گیرد. این رهبر به نام پادشاه، سلطان و یا رئیس جمهور یاد می‌شود که در نظام‌های سیاسی مختلف، نام‌های متفاوتی به خود می‌گیرند.

دولت وظیفه دارد، که میان ادارات مختلف یک جامعه هماهنگی ایجاد کند، مانع تجاوز به مال، جان، ناموس و دین مردم شود و اگر کشوری به سرزمین تحت حاکمیت آن تجاوز کند، از آن دفاع نماید.

اگر در یک کشور دولت و نظام نباشد آن کشور به سوی هرج و مرج و بدبختی می‌رود.
پاسداری از دولت و نظام وظیفه هر فرد جامعه است.

در گروه‌ها راجع به اهمیت دولت و نظام بحث کنید.

- ۱- جامعه را تعریف کنید.
- ۲- چرا جامعه به دولت نیاز دارد؟
- ۳- وظایف دولت را بیان نمایید.

راجع به جامعه یی که در آن دولت وجود نداشته باشد، چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

قانون اساسی

پرسش

به نظر شما، موجودیت قانون در جامعه چه فایده دارد؟

قانون عبارت از مقرراتی است که دولت آن را ساخته و اعلان می‌کند، تا مردم برای امن و نظم جامعه آن را مراعات کنند.

هر جامعه برای رعایت نظم و جلوگیری از بی‌نظمی، به قانون و مقررات نیاز دارد. دولت برای ایجاد هماهنگی بین ارگان‌های دولتی و موسسات، رعایت حقوق افراد، زندگی مسالمت آمیز و آرام، قوانینی را وضع می‌کند.

مهتمترین قانون در یک کشور قانون اساسی آن است. طریقه و روش اداره کردن هر کشور در قانون اساسی آن مشخص شده است. همه قوانین جامعه از قانون اساسی الهام می‌گیرد، از این‌رو قانون اساسی را به نام قانون مادر نیز یاد کرده‌اند. اولین قانون اساسی افغانستان در زمان شاه امان الله خان در سال ۱۳۰۳ هـ. ش. به نام (نظام نامه اساسی) در لویه جرگه پغمان تدوین و تصویب

شد. قانون دوم به نام اصولنامه اساسی در زمان نادرشاه، قانون سوم در زمان محمد ظاهرشاه، قانون چهارم در دوران جمهوری محمد داؤد خان و قانون اساسی پنجم در زمان جمهوری دموکراتیک به اجرا گذاشته شدند.

قانون اساسی فعلی کشور ما به تاریخ ۱۴ جدی ۱۳۸۲ ه.ش. از طرف لویه جرگه قانون اساسی به تصویب رسید. قانون اساسی افغانستان یک مقدمه ۱۲ فصل و ۱۶۲ ماده دارد. در ماده سوم قانون اساسی آمده است: (در افغانستان هیچ قانون نمی‌تواند مخالف معتقدات و احکام دین مقدس اسلام باشد). که اسلامی بودن کشور را نشان می‌دهد.

هدف قانون اساسی تأمین سعادت، آسایش مردم، ایجاد نظم و حفظ جامعه از خطر هرج و مرج، حفظ حقوق افراد، جلوگیری از ظلم، پاسداری از آزادی‌ها و حفظ نظم اجتماعی است؛ بنابراین به همه افراد جامعه لازم است که قوانین را بدانند و مطابق با آن عمل نمایند؛ چرا که بی‌خبری از قانون عذر پنداشته نمی‌شود.

در گروه‌ها راجع به قانون اساسی بحث کنید.

- ۱-قانون اساسی چیست؟
- ۲- مهمترین قانون در یک کشور، کدام قانون است؟
- ۳- جامعه چرا به قانون ضرورت دارد؟

راجع به تاریخچه قانون اساسی افغانستان در کتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

دولت ما

پرسش

چه فکر می کنید، وظایف و صلاحیت های دولت چیست؟

نظام کشور ما جمهوری اسلامی است. اسلامی بودن و مردمی بودن دو خصوصیت مهم دولت ما می باشد. در نظام جمهوری اسلامی افغانستان، رفاه، ترقی و سعادت جامعه در روشنی احکام و دستورهای دین مبین اسلام و اراده مردم تأمین می شود.

دولت جمهوری اسلامی افغانستان متشكل از سه قوهٔ ذیل است:

۱- قوهٔ مقننه: برای کشور قانون می سازد و متشكل است، از ولسی جرگه و مشرانو جرگه.

۲- قوه اجراییه: مسؤولیت اجرا و تطبیق قوانین را بر عهده دارد و عبارت است از: حکومت و ادارات مستقل.

۳- قوه قضاییه: متشکل از ستره محکمه و سایر محاکم میباشد که وظیفه آن تأمین عدالت و حل و فصل منازعات است.

رئیس جمهور در رأس دولت قرار داشته و از کار قوای سه گانه (مقننه، قضاییه و اجراییه) ناظر است. وظایف و صلاحیت‌های هر قوه در قانون اساسی تعیین شده است.

ما، دولت خود را دوست داریم همیشه با آن همکاری نموده و از آن پشتیبانی می‌کنیم. همکاری و پشتیبانی مردم از دولت، باعث ترقی و پیشرفت کشور می‌شود.

در گروه‌ها راجع به قوه سه گانه بحث کنید.

- ۱- دولت ما چه خصوصیاتی دارد؟
- ۲- قوای سه‌گانه را نام ببرید؟
- ۳- قوه مقننه چه وظیفه دارد؟

راجع به دولت ما یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

شورای ملی

پرسش

به نظر شما، شورای ملی چه اهمیت دارد؟

شورای ملی قوهٔ مقننه یا قانونگزار بوده که مشتکل از دو مجلس ولسی جرگه و مشرانو جرگه می‌باشد. شورای ملی برای اولین بار در سال ۱۳۱۰ ه. ش. در دورهٔ سلطنت محمد نادر شاه تأسیس شد. اعضای شورای ملی افغانستان از طرف مردم و از طریق انتخابات برگزیده می‌شوند. وظیفهٔ شورای ملی، قانونگزاری، نظارت از قوهٔ اجراییه و نماینده‌گی از مردم است. شورای ملی به خاطرکار و فعالیت بهتر، متتشکل از گروه‌های کاری است.

که به نام کمیسیون‌ها یاد می‌شوند. هر عضو شورای ملی عضویت یکی از این کمیسیون‌های کاری را دارد. هر پیش نویس قوانین و سایر موضوعات نخست در کمیسیون مربوط مورد بحث قرار گرفته؛ سپس برای تصمیم‌نها یی به مجلس عمومی تقدیم می‌شود.

پارلمان یک رکن اساسی دولت و تمثیل کننده اداره مردم است. پارلمان علاوه بر قانونگذاری از استبداد نیز جلوگیری می‌کند.

در گروه‌ها راجع به وظایف شورای ملی بحث کنید.

- ۱-شورای ملی برای اولین بار در زمان کی و در کدام سال تأسیس شد؟
- ۲-صلاحیت‌های شورای ملی را بیان دارید
- ۳-وظیفه کمیسیون‌های شورای ملی چیست؟

در مورد ولسی جرگه چند سطر، در کتابچه خود بنویسید.

ولسی جرگه

پرسش

به نظر شما، وکلای مردم چگونه به ولسی جرگه راه پیدا می‌کنند؟

ولسی جرگه یکی از دو مجلس شورای ملی جمهوری اسلامی افغانستان است.

اعضای ولسی جرگه از (۳۴) ولایات کشور توسط رأی مردم برای پنج سال انتخاب می‌شوند.

ولسی جرگه دارای دو صد و پنجاه عضو است. به اساس قانون اساسی هر عضو ولسی جرگه باید سن (۲۵) را تکمیل کرده باشد.

برخی از صلاحیت‌های ولسی جرگه عبارت انداز:

- تصویب قوانین

- تصویب بودجه

- دادن رأی اعتماد به وزراء

- نظارت از کارهای حکومت

اعضای ولسی جرگه از میان خود رئیس، معاونان و منشی ولسی جرگه را انتخاب می‌کنند.

فیصله‌های ولسی جرگه با اکثریت آرا صورت می‌گیرد.

در گروه‌ها راجع به صلاحیت‌های ولسی جرگه بحث کنید.

۱- اعضای ولسی جرگه برای چند سال انتخاب می‌شوند؟

۲- هیأت اداری ولسی جرگه چگونه انتخاب می‌شوند؟

۳- صلاحیت‌های مهم اعضای ولسی جرگه را بیان کنید.

راجع به صلاحیت‌های ولسی جرگه در کتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

مشرانو جرگه

پرسش

چه فکر می کنید، چند عضو مشرانو جرگه انتصابی است؟

مشرانو جرگه یکی از دو مجلس شورای ملی جمهوری اسلامی افغانستان است. مشرانو جرگه مرکب از ۱۰۲ عضو می باشد، که دو ثلث آن انتخابی و یک ثلث آن انتصابی می باشد، طوری که یک ثلث از نماینده‌گان این مجلس، از بین اعضای شوراهای ولایات و یک ثلث از میان اعضای شورای ولسوالی‌های ولایات انتخاب شده و یک ثلث دیگر به شمول دو نفر از نماینده‌گان معلومین و دو نفر از نماینده‌گان کوچی‌ها را رئیس جمهور انتخاب

می‌کند. اعضای مشرانو جرگه برای کاندیدا شدن باید سن ۳۵ را تکمیل کرده باشند. نماینده‌گان مشرانو جرگه برای پنج سال انتخاب می‌شوند. مشرانو جرگه مانند ولسی جرگه دارای هیأت اداری می‌باشد.

مشرانو جرگه به استثنای بعضی امور همان صلاحیت‌های ولسی جرگه را دارد. پیشنهاد طرح قانون از طرف دولت، نخست در ولسی جرگه و سپس در مشرانو جرگه تصویب می‌شود و پس از اجرای امضای رئیس جمهور قابل اجرا می‌شود. مشرانو جرگه هم، دارای کمیسیون‌های تخصصی می‌باشد.

اگر مردم ما، به اشخاصی که با تقوا، وطندوست، با تجربه، دارای تحصیلات عالی که از طرف محکمه به جرایم ضد بشری و ضد حقوق مدنی محکوم نشده باشند، رأی بدھند؛ در آن صورت یک پارلمان قوی و نیرومند؛ قانون خوب، جامعه قانونمند و پیشرفته خواهیم داشت.

در گروه‌ها راجع به وظایف مشرانو جرگه بحث کنید.

- ۱- چند نفر از اعضای مشرانو جرگه انتخابی و چند آن انتصابی اند؟
- ۲- از ولایات و ولسوالی‌ها چند نفر به مشرانو جرگه انتخاب می‌شوند؟
- ۳- اعضای مشرانو جرگه چگونه به این مجلس راه می‌یابند؟

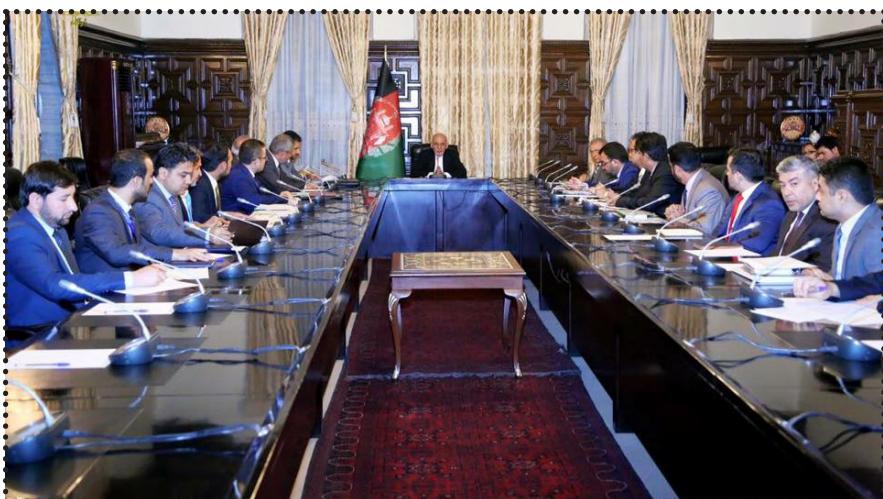

راجع به وظایف مشرانو جرگه در کتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

قوه اجراییه

پرسش

به نظر شما، قوه اجراییه کدام وظایف را بر عهده دارد؟

قوه اجراییه یعنی حکومت، که متشکل از وزراً است و تحت ریاست رئیس جمهور اجرای وظیفه می‌نماید.
وزراً عضو حکومت می‌باشند و وظایف خود را مطابق احکام قانون اساسی، سایر قوانین و اسناد تقنیّی انجام می‌دهند.
وزراً علاوه بر مسؤولیت وزیر بودن، منحیت اعضاي کابینه، نزد رئیس جمهور و شورای ملی مسؤولیت دارند.
شرایط کاندیدای وزارت عبارت است از:
داشتن تابیعت افغانستان، داشتن تحصیلات عالی، تخصص و تجربه

کاری، شهرت نیک، اكمال سن (۳۵)، عدم محکومیت به جرایم ضد بشری و یا عدم محرومیت از حقوق مدنی.

برخی از وظایف و صلاحیت‌های قوهٔ اجراییه قرار ذیل است:

تعمیل احکام قانون اساسی و سایر قوانین و فیصله‌های قطعی محکمه، حفظ استقلال، دفاع از تمامیت ارضی، نگهداری و حفاظت از منافع و حیثیت افغانستان در جامعهٔ بین المللی، تأمین نظم و امن عامه و از بین بردن هر نوع فساد.

اهمیت قوهٔ اجراییه در این است که رشد، ترقی و پیشرفت یک دولت پیش از این که به قوای دیگر مربوط باشد به این قوهٔ مربوط می‌شود؛ زیرا شروع و ختم طرح‌ها و پلان‌های انکشافی همه مربوط به این قوهٔ است.

در گروه‌ها راجع به قوهٔ اجراییه بحث کنید.

- ۱- مفهوم قوهٔ اجراییه را بیان دارید.
- ۲- وزراً نزد کدام ارگان مسؤول اند؟
- ۳- چند شرایط کاندیدای وزارت را نام بگیرید؟

شرایط کاندیدا وزارت را خلاصه کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

قوه قضائيه

پرسش

به نظر شما، قوه قضائيه، چه وظيفه دارد؟

قوه قضائيه رکن مستقل دولت است و متشکل از ستره محکمه، محاكم استيناف و محاكم ابتدائيه مى باشد، ستره محکمه در رأس قوه قضائيه جمهوري اسلامي افغانستان قرار دارد.

قاضيان محاكم، که رسيده گي قضيه ها را بر عهده دارند، در جريان بررسى رويدادها، احکام قانون اساسی و سایر قوانین را تطبيق می کنند؛ بنابراین، نقش قاضيان در تأمین عدالت و تحکيم حاکمیت دولت بسیار با اهمیت و در عین زمان یک مسؤولیت سنگین است.

قاضي در اجرآت خود مستقل است و صرف تابع احکام قانون اساسی و

سایر قوانین می‌باشد. هیچ مرجعی حق ندارد. قاضی را تابع اوامر و دستورهای شخصی خود قرار داده، مجبور به اطاعت و پیروی از آن سازد.

قاضیان در اجرای وظیفه قضا، نمونهٔ خوب و مثال عالی تطبیق کننده گان قانون و عدالت در جامعه تلقی می‌شوند.

در صورتی که اشخاص مسلکی، کار فهم، دلسوز، باتقوا، وطندوست و دارای تحصیلات عالی، در مقام‌های بلند قضا، تقرر یابند، قوهٔ قضاییه خوبی خواهیم داشت.

تأمین عدالت از مهمترین وظایف قوهٔ قضاییه است.

در گروه‌ها راجع به قوهٔ قضاییه بحث کنید.

- ۱- قوهٔ قضاییه متشكل از کدام محاکم است؟
- ۲- قاضیان در بررسی قضیه‌ها از کدام قانون استفاده می‌کنند؟
- ۳- آیا قاضی در اجراءات خود مستقل است؟ در زمینه مختصراً معلومات دهید.

در مورد قوهٔ قضاییه چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

افتخارات افغانستان

پرسش

به نظر شما، افغانستان دارای چه افتخاراتی است؟

کشور عزیز ما افغانستان از جایگاه خاصی در میان کشورهای دنیا برخوردار است. از نظر موقعیت جغرافیایی، افغانستان در قلب آسیا موقعیت دارد و جنوب آسیا را با مرکز آن وصل می‌کند.

از دید تاریخی، مردم افغانستان با پیشینه تاریخی کهن، نقش مهمی در تمدن‌های بشری، خصوصاً تمدن اسلامی ایفا کرده‌اند.

سرزمین افغانستان مهد پژوهش هزاران عالم، دانشمند، ادیب و شخصیت‌های بارزی است، که هر کدام در بخش‌های مختلف کارنامه‌های بزرگی را انجام داده‌اند؛ مثلاً: نعمان بن ثابت (امام ابوحنیفه (ح)، امام ابن حبان بستی، سلطان محمود غزنوی، ابو ریحان البیرونی، سنایی غزنوی، شیخ الاسلام عبدالله انصاری هروی، مولانا جلال الدین محمد بلخی، گوهرشاد بیگم،

کمال الدین بهزاد، امیرعلی شیرنوازی، مولانا عبدالرحمن جامی، حاجی میرویس خان هوتك، احمد شاه بابا، پیر روشان، سیدجمال الدین افغانی، فیض محمد کاتب، محمود طرزی و صدھا عالم و ادیب دیگر از افتخارات تاریخی وطن عزیز ما به شمار می‌آیند.

از افتخارات دیگر مردم ما این است که در طول تاریخ زنجیر اسارت و غلامی بیگانه‌گان را قبول نکرده و با قربانی جان و مال آزادی خویش را حفظ کرده‌اند.

ما با داشتن کشوری چون افغانستان، به خود می‌بالیم و کوشش می‌کنیم تا افتخارات تاریخی مان را حفظ نموده و با کارنامه‌های بزرگ بر این افتخارات بیفزاییم.

در گروه‌ها راجع به افتخارات افغانستان بحث کنید.

- ۱- افغانستان در ردیف کشورهای جهان از کدام جایگاه برخوردار است؟
- ۲- مردم افغانستان در کدام تمدن، نقش بارز دارند؟
- ۳- مردم ما، دارای کدام افتخارات بزرگ استند؟

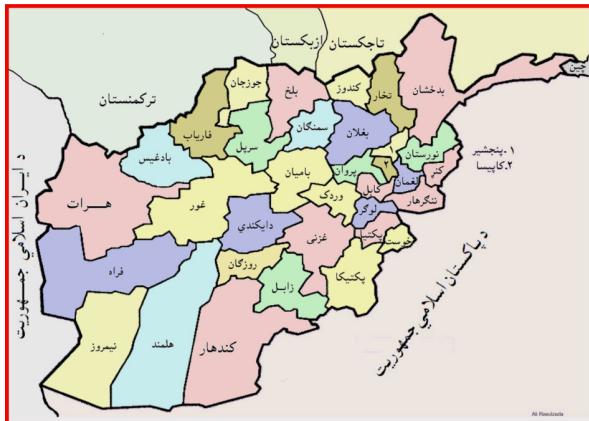

راجع به شخصیت‌های بارز افغانستان مقاله در کتابچه‌های تان بنویسید.

ولایات کشور ما

پرسش

به نظر شما، افغانستان چند ولایت دارد؟

کشور ما افغانستان به ۳۴ ولایت تقسیم شده و پایتخت آن شهر کابل است. هر ولایت چندین ولسوالی دارد. تعداد مجموعی ولسوالی‌ها به ۳۶۴ می‌رسد.

فام ولایات کشور په ټوپیپ حروف الپهاء

شماره	فام ولایت	مرکز ولایت
۱	ارزگان	ترینکوت
۲	بادغیس	قلعه‌نو
۳	بامیان	بامیان
۴	بدخشان	فیض‌آباد
۵	بلخ	پلخمری
۶	پروان	مزار شریف
۷	پکتیا	چاریکار
۸	پکتیکا	گردیز
۹	پنجشیر	شرن
۱۰	تخار	بازارک
۱۱	جوزجان	تالقان
۱۲	زبرغان	شبرغان

خوست	خوست	۱۳
نیلی	دایکندی	۱۴
قلات	زابل	۱۵
سرپل	سرپل	۱۶
ایبک	سمنگان	۱۷
غزنی	غزنی	۱۸
فیروز کوه (چغچران)	غور	۱۹
میمنه	فاریاب	۲۰
فراه	فراه	۲۱
کندز	کندز	۲۲
کندهار	کندهار	۲۳
کابل	کابل	۲۴
محمود راقی	کاپیسا	۲۵
اسعدآباد	کنر	۲۶
مهترلام	لغمان	۲۷
پل علم	لوگر	۲۸
میدان شهر	میدان وردک	۲۹
جلال آباد	ننگرهار	۳۰
پارون	نورستان	۳۱
زرنج	نیمروز	۳۲
هرات	هرات	۳۳
لشکر گاه	هلمند	۳۴

فعالیت

در گروه‌ها، ولایات افغانستان را نام گرفته و در نقشه نشان دهید.

- ۱- افغانستان به چند ولایت تقسیم شده است؟
- ۲- تعداد ولسوالی‌های کشور، چند است؟
- ۳- نام ولایات همچو خود را روی نقشه نشان دهید.

کار خانه گی

از روی نقشه افغانستان، نقشه ولایت خود را در کتابچه‌های تان رسم کنید.

فصل دوم: کشورهای همسایه

اهداف فصل:

- با دولت جمهوری اسلامی پاکستان آشنا شوند.
- دولت جمهوری اسلامی ایران را بشناسند.
- چهار سمت تاجکستان را در نقشه نشان داده بتوانند.
- مخصوصات مهم جمهوری ازبکستان را نام گرفته بتوانند.
- جمهوری ترکمنستان را در نقشه نشان داده، راجع به مساحت و نفوس آن توضیحات داده بتوانند.
- با کشورهای همسایه بیشتر آشنا شده و روحیه نوع دوستی و همدیگر پذیری در ایشان تقویت یابد.

درس دوازدهم

جمهوری اسلامی پاکستان

پرسش: به فکر شما، در سمت‌های جنوب و شرق افغانستان، کدام کشور موقعیت دارد؟

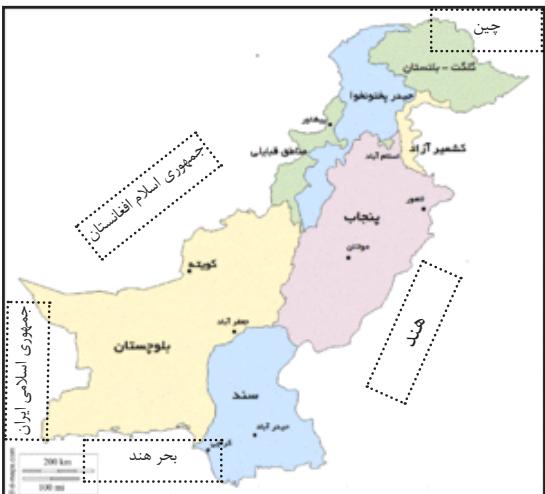
جمهوری اسلامی پاکستان در نیم کره شمالی موقعیت دارد و از جمله کشورهای جنوب قاره آسیا می‌باشد.

پاکستان در جنوب و شرق کشور ما توسط خط تحمیلی دیورند جدا شده است، که از شمال با کشور چین، از شرق با کشور هند، از غرب با جمهوری اسلامی ایران، از غرب و شمال با افغانستان و از جنوب با بحر هند مرز مشترک دارد.

موقعیت مناسب این کشور در ساحل بحر هند باعث آن شده که بیشترین اموال تجاری کشور ما نیز از طریق بندر کراچی پاکستان صادر و وارد شود.

مساحت پاکستان ۷۹۶۰۰۰ کیلومتر مربع است و نفوس آن در سال ۲۰۱۲ م. حدود ۱۹۹ میلیون نفر که اکثریت آن را مسلمانان تشکیل می‌دهد، تثبیت شده بود.

طرز حکومت آن جمهوری اسلامی است و از چهار ایالت به نام‌های پنجاب، سند، پنستانخوا و بلوچستان تشکیل شده است. زبان رسمی آن اردو و انگلیسی

است، دیگر زبان‌های آن پنجابی، سندی، پشتو و بلوچی می‌باشد.
پایتخت کشور پاکستان شهر اسلام آباد و شهرهای مهم آن پشاور،

کراچی، لاہور، راولپنڈی، حیدرآباد، فیصلآباد وغیره می‌باشد.

اقلیم کشور پاکستان در بیشتر نواحی ساحلی بحر هند، گرم و مرطوب، در مناطق شمال کشور معتدل و در نواحی مرکزی صحرایی، گرم و خشک است. زراعت مهمترین فعالیت اقتصادی مردم پاکستان است. در مناطق حاصلخیز این کشور گندم، برنج، پنبه و دیگر نباتات کشت می‌شود.

کشور پاکستان از نظر معادن غنی می‌باشد. که مهمترین آن آهن، زغال سنگ و ذخایر گاز طبیعی است. در این کشور کارخانه‌های متعدد ریسنده‌گی، بافته‌گی، صنایع تولید کود کیمیایی، ماشین آلات وغیره وجود دارد، که مقداری از این تولیدات به کشورهای دیگر نیز صادر می‌شود و از خارج نفت، فولاد، مواد کیمیایی، ماشین آلات زراعتی وغیره مواد مورد ضرورت را وارد می‌کند.

مشهورترین کوه آن همالیا و مشهورترین دریای آن سند است که از کوه همالیا سرچشمه گرفته و به بحر هند می‌ریزد. واحد پولی آن روپیه پاکستانی است. کشور پاکستان در سال ۱۹۴۷ م. مطابق با ۱۳۲۶ هـ. ش. از هند به عنوان یک کشور اسلامی جدا شده و استقلال خود را حاصل کرد.

در گروه‌ها جدول زیر را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت پاکستان	پایتخت	تاریخ استقلال	مهمترین شهرهای آن	واحد پولی	محصولات زراعتی

- ۱- کشور پاکستان در کدام قسمت قاره آسیا واقع است؟
- ۲- دین اکثریت مردم پاکستان چیست؟
- ۳- در پاکستان مردم به کدام زبان‌ها بیشتر صحبت می‌کنند؟

نقشه پاکستان را به دقت دیده و نام مهمترین شهرهای آن را، در کتابچه‌های تان بنویسید.

جمهوری اسلامی ایران

پرسشن

جمهوری اسلامی ایران، در کدام سمت کشور ما موقعیت دارد؟

جمهوری اسلامی ایران در نیم کره شمالی از جمله کشورهای جنوب غرب قاره آسیا بوده که در غرب کشور ما

موقعیت دارد. از طرف شمال با جمهوری های ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان و بحیره کسپین، از شرق با افغانستان و پاکستان، از غرب با عراق و ترکیه و از جنوب با بحیره عمان و خلیج فارس سرحد مشترک دارد. مساحت آن ۱۶۴۸۱۹۵ کیلو متر مربع و نفوس آن در سال ۱۳۹۲ ه.ش. هفتاد و هفت میلیون نفر

ثبت شده بود. اکثریت مردم ایران مسلمان استند، زبان رسمی آن فارسی می باشد. نوع حکومت آن جمهوری اسلامی است.

پایتخت آن شهر تهران و مشهور ترین شهرهای آن مشهد، اصفهان، تبریز، شیراز، اهواز، کرمانشاه و غیره است.

ایران یک کشور زراعتی و صنعتی است. محصولات مهم زراعتی آن عبارت اند از: برنج، چای، پنبه، گندم، لبلیو، جواری و انواع میوه ها، به خصوص

خرما و پسته می‌باشد. در کشور ایران انواع ذخایر و معادنی چون: نفت، گاز، آهن، ذغال سنگ، مس، فیروزه و غیره وجود دارد؛ همچنین، صنایع نفت، ذوب آهن، صنایع کیمیایی، موترسازی، ماشین آلات زراعتی، نساجی، فرش‌های دست بافت، بوت دوزی، یخچال سازی و تولید کاغذ در این کشور توسعه یافته است، که مقداری از این تولیدات به خارج نیز صادر می‌شود و از خارج وسایط نقلیه، ماشین آلات و غیره اموال ضروری را وارد می‌کند. مشهورترین کوه‌های آن زاگروس و البرز و مشهور ترین دریای آن کارون که از کوه زاگروس سرچشمۀ گرفته و به آبهای مشترک دریاهای دجله و فرات (شطرالعرب) می‌ریزد می‌باشد. آب و هوای کشور ایران در مناطق ساحلی بحیره کسپین مرطوب و دارای باران کافی است؛ اما قسمت‌های مرکزی آن، اقلیم صحراوی دارد. کشور ما با جمهوری اسلامی ایران روابط دوستانه دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجاری دارد. اموال صادراتی و وارداتی کشور ما از طریق بندرهای کشور ایران نیز صورت می‌گیرد.

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ایران	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	دسترسی

- ۱- شهرهای بزرگ ایران کدام‌هاند؟
- ۲- حاصلات زراعتی ایران را نام ببرید.
- ۳- چرا کشور ایران از جمله کشورهای صادر کننده نفت و گاز در جهان است؟

نقشه کشور ایران را به دقت دیده، نام شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جُمهوری تاجکستان

پرسش

به نقشه نگاه کنید، در سمت غرب تاجکستان کدام کشور موقعیت دارد؟

جُمهوری تاجکستان یکی از کشورهای آسیای میانه بوده و مانند کشور ما کوهستانی و محاط به خشکه است و به طرف شمال کشور ما موقعیت دارد. این کشور از شمال با جُمهوری قرغيزستان، از شرق با جُمهوری خلق چین، از شمال جُمهوری تاجکستان با سقوط و فروپاشی اتحاد شوروی سابق در

سال ۱۳۷۰ هـ. ش. مانند سایر جمهوری‌ها استقلال خود را حاصل نمود. مساحت تاجکستان (۱۴۳۱۰۰) کیلومتر مربع و نفوس آن در سال ۱۴۲۰ م. در حدود هشت میلیون نفر تثبیت شده بود. دین آن اسلام و ۹۰ درصد نفوس آن مسلمان بوده و به زبان‌های فارسی و روسی صحبت می‌نمایند. پایتخت این کشور شهر دوشنبه و شهرهای مشهور آن خجند، کولاب و قرغان تپیه است. کشور تاجکستان بارنده‌گی فراوان دارد. بیشتر بارنده‌گی‌ها، در مناطق کوهستانی و در نواحی غربی کشور صورت می‌گیرد و متابقی، مناطق، اقلیم خشک دارد؛ یعنی در زمستان سرد و در تابستان گرم و خشک می‌باشد. مهمترین معادن تاجکستان زغال‌سنگ، آلمونیم، سرب، طلا و آهن است و مهمترین صنایع و تولیدات آن منسوجات، مواد کیمیایی و برق می‌باشد.

بیشترین صادرات آن المونیم، پنبه و برق و واردات آن نفت، گاز طبیعی، غله‌ها و غیره اموال مورد ضرورت است. محصولات زراعتی، تاجکستان عبارت اند از: گندم، برنج، سبزی‌ها، پنبه، انواع میوه‌ها و غیره.

مشهور ترین دریاهای آن سیردریا (سیحون)، آمو دریا (جیحون)، سرخ آب و غیره می‌باشد. مشهور ترین کوه‌های تاجکستان در شمال زرافشان، آلای و ترکستان و در جنوب سطح مرتفع پامیر است. کشور ما با جمهوری تاجکستان روابط دوستانه دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجاری دارد. روابط تجاری کشور ما با تاجکستان از طریق شیرخان بندر صورت می‌گیرد.

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت تاجکستان	پاییخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	درباهای مشهور	صناعی

- ۱- تاجکستان چه وقت استقلال خودرا به دست آورد؟
- ۲- حدود اربعه کشور تاجکستان را بگویید.
- ۳- تولیدات زراعتی کشور تاجکستان را نام بگیرید.

نقشه کشور تاجکستان را به دقت دیده، نام شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جمهوری ازبکستان

پرسش

چه فکر می‌کنید، ازبکستان در کدام قسمت آسیا در کدام سمت کشور ما موقعیت دارد؟

جمهوری ازبکستان از جمله کشورهای آسیای میانه بوده که در شمال کشور ما موقعیت دارد. از شمال و غرب با جمهوری قزاقستان، از جنوب با جمهوری‌های افغانستان و ترکمنستان، از شرق با جمهوری‌های تاجکستان و قرقیزستان همسرحد می‌باشد.

این کشور در سال ۱۳۷۰ ه.ش. بعد از فروپاشی شوروی سابق، استقلال خود را به دست آورد. مساحت آن (۴۴۷۴۰۰) کیلومتر مربع و نفوس آن در حدود بیست و شش میلیون نفر می‌باشد. نوع حکومت آن جمهوری است. پایتخت ازبکستان شهر تاشکند و شهرهای مشهور آن: سمرقند، بخارا و اورگنج است. مردم این کشور ازبک استند و زبان رسمی آن ازبکی و به زبان‌های فارسی و روسی نیز صحبت می‌کنند اکثریت مردم این کشور مسلمان‌اند. اقلیم کشور ازبکستان خشک است، زمستان آن کوتاه و تابستان آن طولانی،

گرم و خشک می‌باشد. در شرق این کشور کوههای مرتفع و در غرب و نواحی مرکزی آن دشت‌های وسیع وجود دارد. مشهورترین دریاهاي آن آمو و سیر دریا است که در جهیل ارال می‌ریزد.

کشت پنبه و شالی و پرورش کرم ابریشم در این کشور زیاد توسعه نموده و یکی از بزرگترین تولیدکننده‌گان پنبه در جهان می‌باشد، صنایع فولادسازی، نساجی، سامان آلات برقی و غذایی نیز در این کشور پیشرفت کرده است. مهمترین معادن و ذخایر طبیعی آن زغال‌سنگ، طلا، مس، یورانیم، نفت و گاز طبیعی می‌باشد. مهمترین صادرات آن پنبه، طلا، پارچه‌های نخی و ابریشمی، انرژی برق، کود معدنی، محصولات غذایی، ماشین آلات و غیره است. واردات آن ماشین آلات، محصولات فلزی، غذایی، کیمیایی و غیره اشیای ضروری می‌باشد. کشور ما با جمهوری ازبکستان روابط دوستانه دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجاری دارد. روابط تجاری کشور ما با ازبکستان از طریق بندر حیرتان صورت می‌گیرد.

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ازبکستان	پایتخت	دین	دین	زبان	شهرهای مشهور	دriاهای مشهور	محصولات زراعی	محصولات زراعی

- ۱- چرا کشور ازبکستان به کشورهای دیگر پنبه صادر می‌کند؟
- ۲- در جمهوری ازبکستان کدام نوع صنایع پیشرفت نموده است؟ نام بگیرید.
- ۳- جمهوری ازبکستان چه وقت به استقلال خود رسید؟

نقشه ازبکستان را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جمهوری ترکمنستان

پرسش

چه فکر می کنید، جمهوری ترکمنستان در کدام سمت کشور ما قرار دارد؟

جمهوری ترکمنستان از جمله کشورهای آسیای میانه بوده که در سمت شمال کشور ما موقعیت دارد. این کشور از شمال شرق با ازبکستان، از شمال با قزاقستان، از جنوب شرق با افغانستان و از جنوب غرب با ایران همسرحد است.

کشور ترکمنستان نیز در سال ۱۳۷۰ هـ.ش. از اتحاد جماهیر شوروی سابق، استقلال خود را حاصل کرد. مساحت این کشور (۴۸۸۱۰۰) کیلومتر مربع است و نفوس آن حدود پنج میلیون نفر می باشد. اکثریت مردم این کشور به زبان های ترکمنی و روسی صحبت می کنند. پایتخت آن شهر عشق آباد بوده و شهرهای بزرگ آن ترکمن آباد(چارجو)، مرو، ترکمن باشی و غیره است.

اقلیم کشور ترکمنستان صحرایی بوده و ۹۰ درصد خاک آن را بیابان قراقروم در بر گرفته است، اندازه بارندگی در جنوب این کشور در حدود ۴۰۰ میلی متر و در شمال از ۸۰ میلی متر تجاوز نمی کند. کشور ترکمنستان دارای دشت های هموار و غیر قابل کشت می باشد. به همین سبب، خشکترین سرزمین آسیای مرکزی محسوب می شود. مشهور ترین دریا های آن مرغاب، هریروود(تجن) و

آمو دریا می باشد. بخشی از آب دریای آمو را توسط کanal ترکمن باشی (آب دریای آمو را به دریاهای مرغاب و هیریود وصل نموده) به قسمت جنوبی کشور انتقال یافته و کشتزارهای وسیع پنبه را در آن به وجود آورده است. مردم این کشور مسلمان استند. شغل بیشتر مردم ترکمنستان زراعت و مالداری است و از نظر تولید پنبه در جهان معروف است. قالین بافی مهمترین صنایع دستی این کشور می باشد. ترکمنستان دارای ذخایر نفت و گاز طبیعی است.

مهمترین کالاهای صادراتی این کشور پنبه، پارچه‌های نخی، قالین، نفت و گاز طبیعی، محصولات کیمیایی، برق، پنبه، منسوجات و محصولات حیوانی می باشد. واردات آن ماشین‌آلات و تجهیزات، صنایع نفت و گاز، نساجی، مواد کیمیابی و غذایی است.

کشور ما با جمهوری ترکمنستان روابط دوستانه دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجاری دارد. روابط تجاری کشور ما با ترکمنستان از طریق بندرهای اقینه و تورغنندی صورت می گیرد.

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ترکمنستان	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	درياهای مشهور	محصولات زراعتی	مکان

- ۱- شغل بیشتر مردم ترکمنستان چیست؟
- ۲- صادرات کشور ترکمنستان را نام بگیرید.
- ۳- مشهورترین دریاهای کشور ترکمنستان کدامها اند؟

نقشه ترکمنستان را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را در کتابچه‌های تان بنویسید.

جمهوری خلق چین

پرسش

به نقشه ببینید و کشورهای همسایه چین را پیدا کنید.

جمهوری چین در شرق قاره آسیا و در غرب بحرالکاہل با مساحت (۹۵۷۳۹۰۰) کیلومتر مربع وسیعترین کشور قاره آسیا و سومین کشور جهان است. چین همسایه شمال شرقی ما بوده و در منطقه واخان، با کشور ما همسرحد می‌باشد.

چین از شمال با مغولستان، از شمال شرق با روسیه، از شرق با کوریای شمالی، بحیره زرد، بحیره چین شرقی، از جنوب با بحیره چین جنوبی و کشور ویتنام، لائوس، میانمار(برما)، هند، بوتان، نیپال، از غرب با هند، پاکستان، افغانستان، تاجکستان، قرغيزستان و از شمال غرب با کشور قزاقستان محدود است.

کشور چین در سال ۱۱۲۰ م. باداشتن یک میلیارد و سه صد و پنجاه میلیون نفوس پر جمعیت ترین کشور جهان بود. ادیان مردم چین بودیزم، کنفیسیون، اسلام و غیره می‌باشد در ایالت سکیانگ اکثریت نفوسش را مسلمانان تشکیل می‌دهد. پایتخت چین پیکینگ (بیجنگ) و مشهور ترین شهرهای آن شانگهای، چنگتو، هاربین، هانگکنگ و غیره است.

زبان رسمی این کشور چینی است. محصولات زراعتی آن برنج، گندم، جو، پنبه، لبلبو و غیره بوده و مهمترین معادن و ذخایر طبیعی آن زغال سنگ، نفت، گاز طبیعی، آهن، بوکسیت(الموئیم)، قلعی، منگنیز، جست و غیره می‌باشد؛ همچنان صنایع

موترسازی، کشتی سازی، منسوجات، ماشین آلات زراعتی، وسایل الکترونیکی، پلاستیکی و غیره نیز در این کشور رونق خوبی یافته است که محصولات گوناگون آن تقریباً به تمام کشورهای جهان صادر می‌شود. مهمترین صادرات آن وسایل الکترونیکی، ماشین آلات و تجهیزات، لباس‌ها، بوت‌ها، مواد نفتی، پلاستیک باب، فولاد، چینی باب و غیره می‌باشد. واردات آن عبارت است از: تکنالوژی پیشرفته، ماشین آلات الکترونیکی، مواد خام صنعتی، نفت و غیره می‌باشد.

اقليم کشور چین بنابر وسعت و به سبب مناطق دور و نزدیک از بحر، متنوع می‌باشد. قسمت‌های شمالی این کشور در زمستان سرد و در تابستان معتدل و جنوب آن در زمستان معتدل و تابستان آن گرم طولانی و مرطوب می‌باشد. اقلیم قسمت شرقی چین بحری، گرم و مرطوب و قسمت‌های غربی آن خشک است. طویلترين دریاهای چین، یانگ‌تسه کیانگ، هوانگ‌هو (دریای زرد)، آمور و غیره است. مشهورترین کوه‌های آن همالیا، کون لون، تیان‌شان و غیره می‌باشد. روابط کشور ما با جمهوری چین دوستانه می‌باشد. از افغانستان به کشور چین پنه، پشم، پوست، میوه خشک صادر شده و از آن کشور چای، منسوجات، مواد تعمیراتی، رادیو، تلویزیون، کمپیوتر، ماشین آلات و غیره وارد می‌شود.

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

چین در کدام سمت کشورما واقع است	پاییخت	محصولات زراعتی	زبان	شهرهای مشهور	درياهای مشهور	اشیایی که از چین به کشور ما وارد می‌شود.

- ۱- آب و هوای چین در زمستان چگونه است؟
- ۲- کدام اجنباس از کشورما به چین صادر می‌شود؟
- ۳- کدام اجنباس را ما از کشور چین وارد می‌کنیم؟

نقشه چین را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

فصل سوم: صلح و وحدت ملی

اهداف فصل:

- مفهوم وحدت ملی را بفهمند.
- ارتباط صلح با امنیت را بدانند.
- مفهوم اخلاق رسانه‌یی را بدانند.
- راههای حفاظت ملکیت‌ها را تشریح کرده بتوانند.
- حقوق اطفال را توضیح کرده بتوانند
- کرامت انسان را احترام کرده و به رعایت کردن قانون علاقه مند شوند.

درس هجدهم

وحدت ملی

پرسش: به نظر شما، چرا مردم یک کشور، به وحدت ملی ضرورت دارند؟

وحدت ملی، اتحاد و یکپارچه‌گی مردم یک جامعه را گویند، که در رویدادهای ملی و دفاع از کشور و دولت باهم متحد باشند. دین اسلام اساس وحدت ملی مردم افغانستان است. خداوند(جل جلاله) مسلمانان را به وحدت و دوری از اختلاف و تفرقه امر فرموده است. وحدت میان مردم از

خصوصیت‌های یک جامعه خوب است. ما همه مسلمان استیم به خدای واحد عقیده داریم، پیامبر و کتاب آسمانی و قبله واحد داریم. از اینرو باید با یکدیگر متحده و برادروار زنده‌گی کنیم و در آبادی و ترقی وطن خود بکوشیم. وحدت ملی نیاز مردم ما است. با وحدت و صلح، امنیت در کشور تأمین می‌شود و در فضای آرام زمینه‌های تعلیم، کار و رفاه برای مردم مساعد می‌شود.

در گروه‌ها راجع به اهمیت وحدت ملی بحث کنید.

۱- وحدت ملی چیست؟

۲- خداوند (جل جلاله) مسلمانان را به چه امر فرموده است؟

۳- وحدت ملی در جامعه چه فایده دارد؟

راجع به فایده‌های وحدت ملی چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

صلح و امنیت

پرسش

به نظر شما، آیا صلح بدون امنیت امکان دارد؟

امنیت در فضای صلح به وجود می‌آید. تنها در جامعه که صلح برقرار است و مردم در آن با هم زندگی مسالمت آمیز دارند، امکان برقراری امنیت وجود دارد. پس صلح و امنیت پهلوی هم قرار دارند. در سایه صلح و امنیت کرامت انسانی حفظ شده، حقوق انسان‌ها به دست می‌آید و عدالت در جامعه برقرار می‌شود؛ بنابراین صلح فضای آرام جامعه است که در آن مصونیت، عدالت و آزادی از طریق همکاری افراد جامعه تأمین می‌شود.

معنای مصونیت در آمن بودن است؛ یعنی هرگاه مصونیت نباشد، زنده‌گی انسان به خطر مواجه می‌شود.

عدالت، عبارت از عدل و انصاف است. پس زمانی که عدل و انصاف موجود باشد، روابط انسان‌ها خوب بوده، با هم همکاری می‌کنند و مساوات بین ایشان ایجاد می‌شود.

آزادی، عبارت از آزاد بودن در کارها است. آزادی باید داخل یک چوکات اسلام و قانون باشد، تا باعث اخلال دیگران نشود.

بسیاری از جنایات، هرج و مرج، ناامنی و بی‌عدالتی‌ها از عدم وجود صلح به میان می‌آید. در فضای صلح، جوانان کشور به تحصیل و پیشرفت علمی دسترسی پیدا می‌کنند، برقراری حق و عدالت در جامعه نیازمند صلح و امنیت است.

در گروه‌ها راجع به صلح و امنیت بحث کنید.

- ۱- صلح و امنیت با هم چه ارتباط دارند؟
- ۲- صلح چیست؟
- ۳- مصونیت چیست؟

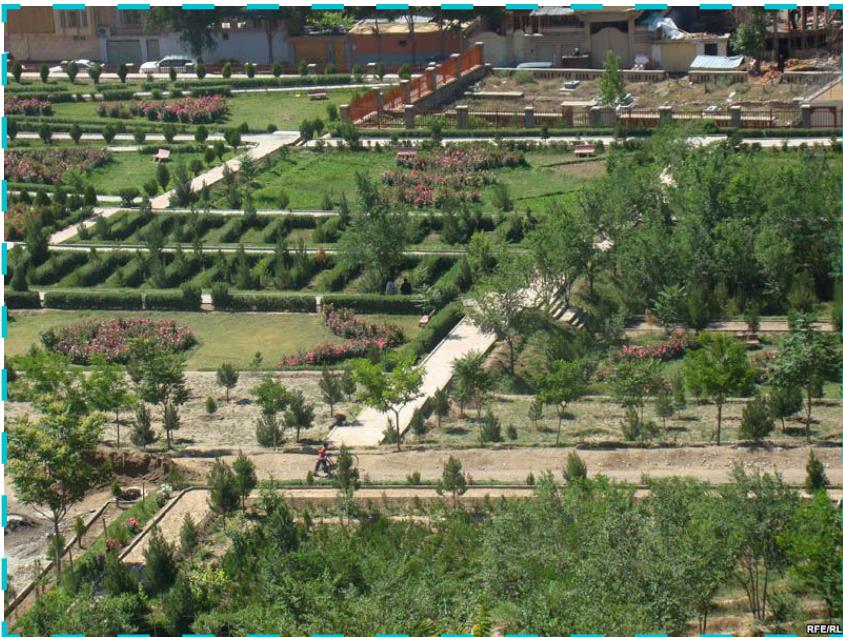

راجع به اهمیت صلح چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

ملکیت عامه

پرسش

به نظر شما، ملکیت عامه به چه چیزها گفته می‌شود؟

ملکیت عامه شامل زمین، کوه‌ها، دشت‌ها، جنگل‌ها، فارم‌های دولتی، پارک‌ها، سرک‌ها، معادن و ذخایر طبیعی، فابریکه‌ها و تأسیسات دولتی، مؤسسات تعلیمی و خدماتی، آثار باستانی و غیره می‌باشد. آثار باستانی جزء مهمی از دارایی‌های فرهنگ و افتخارات ملی و یادگارهای اجداد هر ملت است. هیچ کس حق ندارد آثار تاریخی و باستانی کشور از قبیل: بنایها، برج‌ها، مناره‌ها و غیره را تخریب و نابود سازد. شریعت اسلام و قوانین دولت

به هیچ کسی حق نمی‌دهد، زمین‌های را که متعلق به همهٔ ملت است، غصب کند. توزیع خانه‌ها و زمین برای مردم، در مرکز و ولایات توسط دولت مطابق قانون و پلان‌های شهری صورت می‌گیرد. کسی حق ندارد که ملکیت‌های عامه را غصب کرده برای نفع شخصی از آن استفاده کند. ما باید به ملکیت عامه احترام قابل شده، از آن محافظت کنیم. از غصب، تخریب و استفادهٔ شخصی از آن خود داری نماییم.

به گروه‌ها تقسیم شده راجع به ملکیت عامه بحث کنید.

- ۱- ملکیت عامه شامل کدام چیزها می‌شود؟
- ۲- وظیفه دولت در مورد غاصبان چیست؟
- ۳- آیا آثار باستانی شامل ملکیت عامه می‌شود؟

مسئولیت ما در قبال غاصبان چیست؟ در این باره چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اخلاق رسانه‌یی

پرسش

به نظر شما، اخلاق رسانه‌یی، چه اهمیت دارد؟

خبر، مجله، روزنامه، رادیو، تلویزیون، انترنت و غیره را رسانه می‌گویند.
رسانه وسیله انتقال پیام، معلومات و اطلاعات است.

رسانه‌ها تاثیر زیاد بر افکار مردم جهان گذاشته و در بهبود و اصلاح جوامع نقش عمده دارند. آداب و ارزش‌های را که یک رسانه باید در نشرات خود مراعات کند اخلاق رسانه‌یی می‌گویند. موضوعاتی که در اخلاق رسانه‌ها باید مراعات شود عبارت اند از: درست بودن، معلومات و اخبار، توازن، امانت و پرهیز از ضدیت با ارزش‌های اسلامی و منافع ملی. رسانه‌های کشور باید تلاش نمایند تا از نشر مطالب زیر خود داری کنند:

• مطالبی که مغایر با احکام دین مقدس اسلام و توهین به سایر ادیان و مذاهب باشد.

- نشر مطالبی که موجب بی‌حرمتی، تحقیر، توهین و تهمت به اشخاص شود.
- تبلیغ خشونت، جنگ و سایر مواردی که مخالف احکام و ارزش‌های دین اسلام، احکام قانون اساسی بوده و یا قانون جزا، آن را جرم دانسته باشد.
- نشر و پخش برنامه‌های که به سلامت اخلاقی افراد جامعه خصوصاً اطفال و نوجوانان آسیب می‌رساند.

وظیفه رسانه‌های کشور ما، به خصوص تلویزیون، شبکه کیبلی، اینترنت و غیره است؛ تا موضوعاتی را نشر و تبلیغ نمایند که همبسته‌گی اسلامی و ملی، اخلاق نیکو و رعایت حقوق دیگران را تشویق کند. وحدت و اتحاد را میان مردم و ملت‌ها ایجاد کرده، ذهنیت مردم را برای همکاری، صلح و ترقی روشن سازد. جوانان را به تعلیم و تربیت و تحصیلات عالی تشویق کنند تا کشور ما به مدارج عالی ترقی برسد.

ما باید از موضوعات و برنامه‌های مفید و علمی رسانه‌ها استفاده کنیم.

در گروه‌ها راجع به اخلاق رسانه‌یی بحث کنید.

۱- رسانه چیست؟

۲- کدام موضوعات اخلاق رسانه‌یی را تشکیل می‌دهد؟

۳- رسانه‌ها باید کدام مطالب را نشر نکنند؟

رسانه‌ها چه اهمیت دارند؟ در مورد چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

کرامت انسان

پرسش

به نظر شما، کرامت انسان چیست؟

انسان دارای حرمت است و حق دارد در جامعه محترمانه زنده‌گی کند و کسی حق ندارد با گفتار و کردار خویش حیثیت او را پایمال کند. انسان‌ها چه زن باشند یا مرد، پیر باشند یا جوان، فقیر باشند یا غنی، مغلول باشند یا تندرست، همه قابل احترام اند.

حفظ حیثیت و منزلت مردم باید در پلان‌ها، طرح‌ها و تصامیم ارگان‌ها، سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی و خدماتی مراعات شود؛ یعنی ضروریات اولیه، آزادی در تصمیم‌گیری‌ها و امنیت روانی و اجتماعی آن‌ها تأمین شود.

درجامعه بی که حقوق و کرامت انسان احترام و رعایت شود، مردم آن به رفاه و کامیابی می‌رسند، مصیبت‌های اجتماعی، فقر و سایر مشکلات انسانی کاهش می‌یابد.

همه انسان‌ها آزاد به دنیا می‌آیند و دارای حقوقی استند که نمی‌توان آن‌ها را از داشتن آن محروم کرد؛ چون انسان در جامعه تحت سایه دولت قرار می‌گیرد. حکومت مؤظف است که این حقوق را رعایت و حفاظت کند. طوری که در یکی از ماده‌های قانون اساسی کشور آمده است: «آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است. دولت به احترام و حمایت آزادی و کرامت انسان مکلف می‌باشد.» جامعه زمانی رشد کرده و به رفاه می‌رسد؛ که به حقوق و کرامت همه انسان‌ها احترام گذاشته شود.

در گروه‌ها راجع به حقوق و کرامت انسان بحث کنید.

- ۱- چرا نمی‌توانیم انسان‌ها را از داشتن حقوق ایشان محروم کرد؟
- ۲- حکومت در برابر حفظ حقوق و کرامت انسان چه مسؤولیت دارد؟
- ۳- چگونه می‌توان کرامت انسانی یکدیگر را مراعات کرد؟

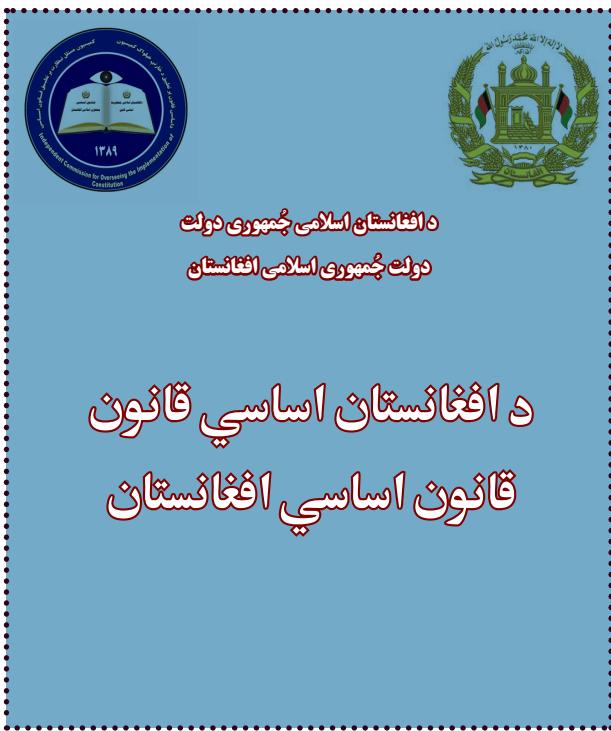

راجع به کرامت انسان چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

رعايت قانون

پرسش

به نظر شما رعایت قانون چه فایده دارد؟

در مکتب شما، افرادی اند که هر کدام آن‌ها وظایف خاصی را انجام می‌دهند؛ به طور مثال: معلم مطابق تقسیم اوقات به شاگردان تدریس می‌کند. مدیر و سرمتلمان مکتب مطابق لایحه وظایف خود را انجام می‌دهند. شما برای حفظ نظم در مکتب مقرراتی را باید مراعات کنید:

- سر ساعت در مکتب حاضر باشید.

• هنگام تدریس به معلم توجه کنید.

• بدون اجازه معلم نباید از صنف خارج شوید.

مراعات نکردن مقررات باعث بی نظمی در مکتب می‌شود.

همین گونه اگر قانون در جامعه تطبیق و رعایت نشود، جامعه به سوی هرج و

مرج رفته، ناامنی و جرایم به وجود می‌آید.

قانون به خاطری اهمیت دارد که ما را کمک و محافظت می‌کند.

دولت و اتباع کشور در تطبیق و رعایت قانون مکلف اند؛ تا مردم ما، در امنیت

زندگی کنند.

در گروهها راجع به رعایت قانون بحث کنید.

- ۱- چند مثال از قوانین و مقررات مکتب را بیان دارید؟
- ۲- آیا انسان بدون قانون زندگی کرده می‌تواند؟
- ۳- اهمیت قانون را بیان دارید.

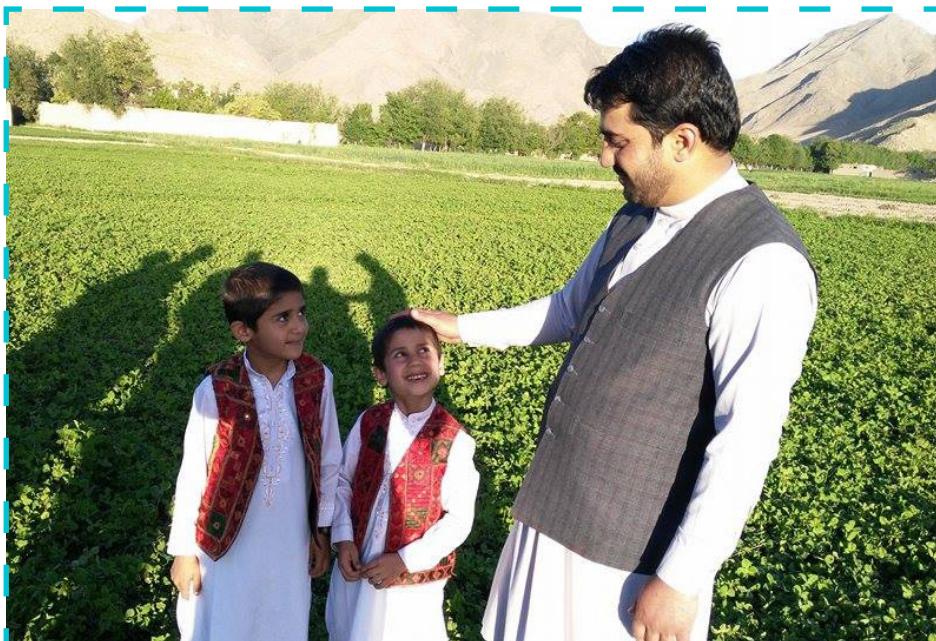

در مورد این که اگر قانون در جامعه رعایت نشود چه رخ می‌دهد؟ چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

حقوق اطفال

پرسش

به نظر شما، چگونه می‌توانیم اطفال سالم به جامعه تقدیم کنیم؟

انسان در دوران طفولیت بیش از هر وقتی دیگر به مواظبت، کمک و حمایت ضرورت دارد. طفل در سال‌های اول زندگی از حوادثی که جان وی را به خطر می‌اندازد، بی خبر می‌باشد. بزرگسالان به خصوص والدین، در زمینه حفاظت از اطفال خویش در برابر امراض و خطراتی که حیات آن‌ها را تهدید می‌کند، مسؤول اند. اطفال چه دختر باشند چه پسر، حقوق مساوی دارند و

هیچ کس نباید در حق آنان از خشونت و بی رحمی کار بگیرد. اطفال باید از حقوق تعلیم و تربیت، محبت، تفریح و حق مراقبت و نگهداری برخوردار باشند، تا در آینده شخص سالم بزرگ شده و مصدر خدمت به کشور خود شوند.

دین مقدس اسلام به حقوق اطفال توجه و تاکید لازم نموده است. اسلام طفل را از نظر حقوقی و کرامت بشری، به چشم انسان بزرگ می‌بیند.

بنابراین لازم است با رعایت احکام دو ارزش‌های دین اسلام به حقوق طفل توجه کنیم و دستورهای دین مقدس اسلام را در این زمینه در نظر بگیریم. خداوند (جل جلاله) در سوره کهف آیه ۶۴ می‌فرماید: «مال و فرزندان در زندگی دنیوی زیب و زینت است.» پیامبر اسلام دنیای طفولیت را مانند بهشت تصور کرده، می‌فرماید: «اطفال پروانه‌های بهشت اند.»

در گروه‌ها راجع به حقوق اطفال بحث کنید.

- ۱- در زمینه حفاظت اطفال در برابر امراض و خطرات در قدم نخست کی‌ها مسئول اند؟
- ۲- حقوق اطفال کدام‌ها اند؟
- ۳- خداوند (جل جلاله) در قرآن پاک، راجع به اطفال چه فرموده است؟

راجع به حقوق اطفال چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

حقوق زن

پرسش

به نظر شما، زن دارای کدام حقوق است؟

رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) می فرماید: از میان شما شخص خوب و برگزیده کسی است، که با همسر خود رفتار خوب می کند و من نسبت به هر کس دیگر با همسرم رفتار نیکو می کنم. در جای دیگر می فرماید: از خداوند متعال بترسید و بر زنان ظلم نکنید.

زنان مانند مردان، بندۀ گان خداوند استند، در نزد پروردگارشان مسؤولیت‌های یکسان دارند و در برابر قانون هم مساوی اند.

حقوق مهم زنان قرار ذیل است:

-نام: اولین حق یک طفل دختر یا پسر، انتخاب نام خوب برای آنان است.
-تربیت: حق مهم دیگر یک طفل دختر تربیت و پرورش سالم است. حضرت محمد صلی الله علیہ وسلم می فرماید: کسی که به دخترانش تربیت خوب و صالح بدهد، جایش در بهشت است.

-تعلیم: خانواده و حکومت باید در تعلیم دختران توجه خاص کنند، تا دختران بتوانند به آسانی علم بیاموزند. پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) می فرماید: آموختن علم بر هر زن و مرد مسلمان فرض است.

-ازدواج: هر زن مطابق اساسات دین مقدس اسلام حق ازدواج دارد. دین

مبارک اسلام، فروش، بد دادن و ازدواج بدون رضایت زنان را عمل ناروا و ناجایز می‌داند.

-نفقه: هر زن بالای شوهرش مطابق توان وی حق نفقه دارد.

-کار: هر زن مطابق اصول و قانون اسلامی حق کار کردن دارد.

-میراث: هر زن حق میراث دارد.

-انتخاب: هر زن حق کاندیدا شدن و نیز مطابق خواستش حق رأی دادن دارد. زنان قابل احترام اند و هیچ کس حق ندارد که با زنان رفتار نادرست کند. اگر ما با زنان رفتار درست کنیم؛ بدون شک خانواده خوب و جامعه سالم خواهیم داشت.

در گروهها راجع به حقوق زنان باهم بحث کنید.

۱- پیامبر(صلی الله علیه وسلم) در مورد حقوق زن چه فرموده است؟

۲- بعضی حقوق زنان را نام بگیرید؟

۳- در مورد تعلیم زنان پیامبر(صلی الله علیه وسلم) چه فرموده است؟ بیان دارید.

در مورد تعلیم و تربیة زنان، در کتابچه‌های تان چند سطر بنویسید.

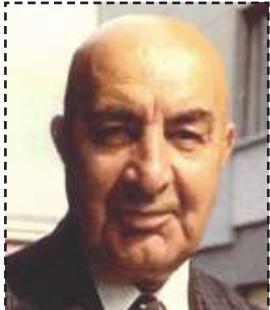
فصل چهارم: وقایع مهم افغانستان از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۸۰ ه.ش.

اهداف فصل:

- با وقایع سال‌های ۱۳۵۲ الی ۱۳۸۰ ه.ش. آشنا شوند.
- در رابطه با اجلاس بن معلومات حاصل کنند.
- اداره مؤقت و دولت انتقالی را از هم تفکیک کرده بتوانند.
- مفهوم انتخابات را بفهمند.
- ساختار پارلمان کشور را تشریح کرده بتوانند.
- مفهوم لوبه جرگه اضطراری را بفهمند.
- به بازارسازی کشور علاقه مند شوند.

درس بیست و ششم

مروای مختصر بر وقایع افغانستان از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۷۱ ه.ش.

پرسش: چه فکر می‌کنید، اولین رئیس جمهور افغانستان کی بود؟

قبل از ماه سرطان سال ۱۳۵۲ ه.ش. افغانستان نظام شاهی مشروطه داشت و اعلیحضرت محمد ظاهرشاه آخرین پادشاه افغانستان بود. در ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ ه.ش. سردار محمد داود خان با به راه انداختن یک کودتای قدرت را به دست گرفت و به جای نظام شاهی، نظام جمهوری را اعلام کرد. محمد داود خان الی ۷ ثور سال ۱۳۵۷ ه.ش. رئیس جمهور افغانستان بود.

در هفتم ثور ۱۳۵۷ ه.ش. درنتیجه یک کودتای نظامی نورمحمد تره‌کی قدرت را به دست گرفت و نام رژیم خود را جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان گذاشت. نورمحمد تره‌کی تا سنبله ۱۳۵۸ ه.ش. در رهبری دولت باقی ماند که در نتیجه مخالفت‌های درونی حزب دموکراتیک خلق، به

دستور حفیظ الله امین کشته شد.

از سنبله ۱۳۵۸ ه.ش. الی جدی ۱۳۵۸ ه.ش. حفیظ الله امین برای مدت سه ماه به حیث رئیس شورای انقلابی جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان، زمام امور را در دست داشت. حکومت حفیظ الله امین در ششم جدی ۱۳۵۸ ه.ش. با تجاوز مستقیم قوای نظامی اتحاد شوروی سابق بر افغانستان، از بین برده شد. در ۶ جدی ۱۳۵۸ ه.ش. ارتش سرخ اتحاد شوروی ببرک کارمل را با خود آوردند و او را به رئیس شورای انقلابی تعیین کردند. ببرک کارمل به تطبیق سیاست‌های حزب‌ش ادامه داد و الی ماه ثور ۱۳۶۵ ه.ش. در قدرت باقی ماند. با تغییر سیاست در اتحاد شوروی وقت، ببرک کارمل از رهبری افغانستان سبکدوش و دکتور نجیب الله به جای اوی به قدرت رسید. دکتور نجیب الله از ماه ثور ۱۳۶۵ ه.ش. تا ماه حمل ۱۳۷۱ ه.ش. زمام امور دولت افغانستان را به دست داشت.

در گروه‌ها جمله‌های طرف راست را با چپ طوری ربط دهید که معنای مکمل آن‌ها به دست آید.

- محمد داودخان
- اولین رئیس جمهور افغانستان بود.
- در نتیجه کودتای نظامی ۱۳۵۷ ه.ش.
- دکتور نجیب الله رئیس جمهور کشور ما بود.
- از سال ۱۳۶۵ الی ۱۳۷۱ ه.ش.
- نورمحمد تره‌کی قدرت را به دست گرفت.

- ۱- قشون شوروی سابق در کدام سال به کشور ما تجاوز کرد؟
- ۲- حکومت حفیظ الله امین توسط کی از بین برده شد؟
- ۳- چرا محمد ظاهرخان آخرین شاه افغانستان گفته می‌شود؟

در باره تغییر نظام شاهی به جمهوری چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

مروری مختصر بر وقایع افغانستان از سال ۱۳۷۱ الی ۱۳۸۰ ه.ش.

پرسش

چه فکر می‌کنید، قشون سرخ اتحاد شوروی سابق، چگونه از کشور ما خارج شدند؟

پس از روی کارآمدن جمهوری دموکراتیک افغانستان به رهبری نور محمد تره کی که از حمایت اتحاد شوروی سابق برخوردار بود و در خدیت با دین اسلام قرار داشت و به قتل شکنجه فرزندان کشور پرداخت. جهاد و مقاومت‌های مردمی علیه رژیم حاکم آغاز شد. جهاد و مقاومت مردم با ورود و تجاوز مستقیم ارتش سرخ شوروی سابق برخاک افغانستان شدت بیشتر یافت. نیروهای شوروی که با مقاومت سرسختانه مردم افغانستان مواجه شدند، پس از سال‌ها جنگ و ویرانگری بالاخره مجبور به ترک افغانستان شدند و در نهایت، ارتش سرخ با تحمل تلفات و خسارات سنگین در ۲۶ دلو ۱۳۶۷ ه.ش. از افغانستان خارج شد.

پس از خروج نیروهای اتحاد شوروی سابق؛ مجاهدین با ادامه حکومت دکتور نجیب الله مخالفت نموده به جهاد و مبارزات شان ادامه دادند و رژیم او را طرفدار اتحاد شوروی سابق خواندند. حکومت دکتور نجیب الله پس از بیرون شدن قوای شوروی سابق ۳ سال دیگر ادامه یافت، تا این که مجاهدین وارد کابل شده و به تاریخ ۸ ثور ۱۳۷۱ ه.ش. قدرت سیاسی را به دست گرفتند.

حضرت صبغت الله مجددی به تاریخ ۸ ثور سال ۱۳۷۱ ه.ش.، بر اساس فیصلهٔ پشاور برای یک دورهٔ مؤقت دو ماهه ریاست دولت اسلامی افغانستان را بر عهده گرفت.

بعد از تکمیل شدن دورهٔ حکومت مؤقت حضرت صبغت الله مجددی، از ماه سرطان سال ۱۳۷۱ ه.ش. استاد برهان الدین ربانی ریاست دولت اسلامی افغانستان را بر عهده داشت. وی در دورهٔ حکومتش وظیفه داشت؛ تا زمینهٔ انتخابات آزاد و همهٔ گانی را فراهم کند؛ اما به نسبت شرایط دشوار وقت و ادامهٔ جنگ‌ها بین گروه‌های مجاهدین، موفق به انجام این کار نشد و به حکومتش تا میزان ۱۳۷۵ ه.ش. ادامه داد.

پس از تصرف کابل توسط تحریک طالبان در میزان سال ۱۳۷۵ ه.ش. ملامحمد عمر مجاهد به قدرت رسید و امارت اسلامی افغانستان را اعلان نمود. وی در عقرب سال ۱۳۸۰ ه.ش. از قدرت برکنار شد و صفحهٔ جدیدی در تاریخ سیاسی کشور گشوده شد.

- در گروه‌های جمله‌های طرف راست را با چپ طوری ربط دهید که مفهوم درست به دست آید.
- نام دولت افغانستان در زمان طالبان بود.
 - استاد برهان الدین ربانی به قدرت رسید.
 - نخستین رئیس حکومت مجاهدین بود.
 - حضرت صبغت الله مجددی
 - در ماه سرطان ۱۳۷۱ ه.ش.
 - امارت اسلامی افغانستان

- ۱- دلیل جهاد مردمی در افغانستان چه بود؟
- ۲- استاد برهان الدین ربانی در کدام سال به قدرت رسید؟
- ۳- کابل در کدام سال توسط طالبان تصرف شد؟

راجع به جهاد مردم افغانستان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

نتایج و قایع و تحولات سه دهه اخیر در کشور

پرسش

به نظر شما، کدام عوامل باعث ادامه جنگ‌ها و ویرانی‌ها در کشور ما شد؟

کشور ما در طی سه دهه (از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۸۰ ه.ش.) شاهد تحولات سیاسی و تجربه رژیم‌های متفاوتی بوده است. این تحولات و ناآرامی‌ها منجر به بدبختی مردم و ویرانی کشور ما شد.

◦ در حدود دو میلیون نفر، جان خود را از دست داده و تعداد زیادی از هموطنان ما معلول شدند.

◦ در حدود پنج میلیون نفر مجبور به ترک وطن و مهاجرت شدند.

◦ شهرها و قریه‌ها ویران و یا شدیداً خساره مند شدند.

◦ تعمیرات دولتی، سرک‌ها، پل‌ها، فابریکه‌ها، تأسیسات زراعی و آبیاری، تأسیسات و شبکه‌های آب و برق، مراکز خدمات صحی و سیستم ترانسپورت تخریب و یا شدیداً خساره مند گردیدند.

◦ آثار تاریخی و میراث‌های گرانبهای فرهنگی کشور؛ مانند: موزیم‌ها و آبدات تاریخی تخریب شده و یا کاملاً از بین رفته‌اند.

◦ رشد اقتصادی و اجتماعی کشور، با رکود مواجه شد.

◦ مردم با مشکلاتی چون: بیکاری، فقر و تنگdestی مواجه شدند.

◦ جرایم جنگی و اخلاقی افزایش یافت و حقوق اساسی و مدنی مردم پایمال شد.

- تعداد زیادی از علماء و معلمان به شهادت رسیدند.
 - ساختمان اکثر مکاتب تخریب و یا خساره مند شد.
 - سطح کیفیت تعلیم و تربیه پایین آمد.
 - اطفال و جوانان در بسیاری از نقاط کشور به مکتب و تعلیم و تربیه دسترسی نداشتند و تعداد زیادی مردم بیسواد ماندند.
- بنابراین مهم است، که افغان‌ها با اتحاد و اتفاق، وحدت ملی را تقویت نموده و با کسب علم و دانش، ویرانی‌های جنگ را جبران و افغانستان را آباد و به یک کشور پیشرفته مبدل سازند.

در گروه‌ها راجع به موضوعات زیر بحث کنید:

اضرار جنگ در کشور ما.

فواید اتحاد و صلح.

- ۱- کشور ما در جریان جنگ‌های داخلی کدام خساره‌ها را متحمل شد؟
- ۲- کدام عوامل باعث ادامه جنگ‌ها در کشور شد؟
- ۳- برای آبادی و پیشرفت کشور چه باید کرد؟

چگونه می‌توانیم ویرانی‌های کشور خود را آباد سازیم، در این باره چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

اجلاس بن

پرسش

چه فکر می‌کنید، چرا جلسه بن به وجود آمد؟

به منظور رفع منازعه در کشور، تأمین مصالحة ملی، استقرار صلح پایدار، رعایت حقوق بشر و تأسیس یک حکومت ملی، نماینده‌گان گروه‌های مختلف سیاسی افغان در ماه قوس ۱۳۸۰ ه.ش. در شهر بن آلمان، گردهم آمدند. سرانجام، این اجلاس تحت سرپرستی الأخضر ابراهیمی نماینده ملل متحد بعد از جر و بحث‌های زیاد به توافقات زیر دست یافتند:

- تشکیل اداره مؤقت برای ۶ ماه.
- تدویر لویه جرگه اضطراری و تعیین حکومت انتقالی برای ۱۸ ماه که طی

این مدت، قانون اساسی تدوین و انتخابات عمومی برگزار و حکومت منتخب تشکیل گردد.

- استقرار و جابجا شدن نیروهای بین المللی به منظور تأمین امنیت در افغانستان.

- اعمار مجدد افغانستان با کمک جامعه بین المللی.

- تعقیب روابط دوستانه توسط حکومت افغانستان با همه کشورهای جهان به خصوص کشورهای همسایه.

در گروهها راجع به اجلاس بن بحث کنید.

۱- اجلاس بن به چه منظور دایر شد؟

۲- اجلاس بن از کدام گروهها تشکیل شده بود؟

۳- در اجلاس بن تشکیل اداره مؤقت و حکومت انتقالی برای چه مدت تصویب شده بود؟

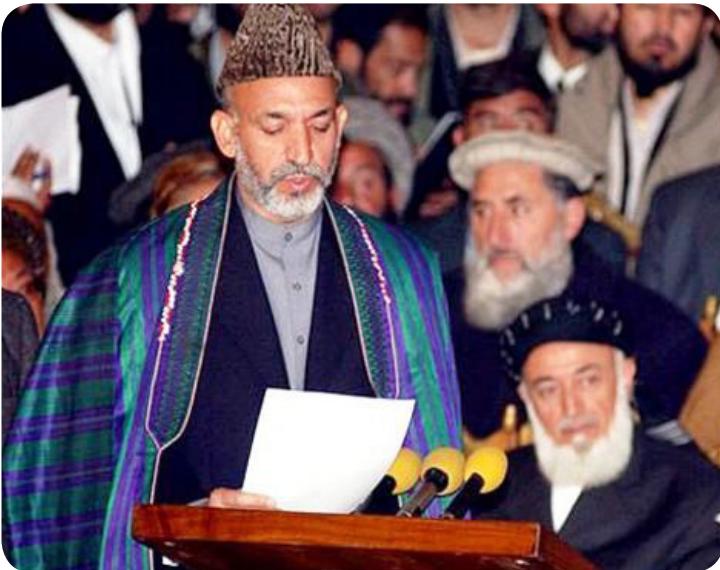

راجع به توافقات اجلاس بن در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

ادارهٔ مؤقت

پرسش

چه فکر می‌کنید، ادارهٔ مؤقت چگونه به وجود آمد؟

طوری که در درس قبلی تذکر داده شد، در ماه قوس ۱۳۸۰ ه.ش. مذاکرات صلح بین افغان‌ها به سرپرستی سازمان ملل متحد در شهر بن‌آلمان دایر و سرانجام به توافقات تاریخی پیرامون ایجاد ادارهٔ مؤقت افغانستان به ریاست حامد کرزی پایان یافت.

در اول جدی ۱۳۸۰ ه.ش. رسماً انتقال قدرت از دولت اسلامی تحت رهبری استاد برهان الدین ربانی به ادارهٔ مؤقت تحت ریاست حامد کرزی

صورت گرفت و کابینه جدید شروع به کار نمود.

در این دوره دروازه‌های مکاتب، مدارس و پوهنتون‌ها به روی دختران و پسران باز گردید و زنان از حق کار در ادارات دولتی و تحصیلی بهره‌مند شدند. قانون اساسی ۱۳۴۳ ه.ش. مطابق موافقنامه بن مورد اجرا قرار گرفت. مؤسسات غیر دولتی دفترهای خود را در کابل باز نمودند و بازسازی کشور آغاز شد.

در گروه‌ها راجع به این که چرا اداره مؤقت به وجود آمد، بحث کنید.

- ۱- کار کابینه اداره مؤقت چه وقت و به سرپرستی کدام شخص در افغانستان آغاز شد؟
- ۲- قدرت دولت اسلامی افغانستان از کدام شخص به حامد کرزی انتقال یافت؟
- ۳- در نتیجه تشكیل دولت مؤقت، کدام کار روی دست گرفته شد؟

راجع به اداره مؤقت در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

لویه جرگه اضطراری

پرسش

به نظر شما، لویه جرگه اضطراری چگونه به وجود آمد؟

یکی از عنوانات مهم و پسندیده مردم افغانستان، از زمانه‌های قدیم تا کنون تشکیل جرگه‌ها و لویه جرگه‌ها، برای حل معضلات عمده کشور می‌باشد. مطابق فیصله‌های جلسه بن به منظور حل و فصل مشکلات و تصمیم‌گیری به خاطر تأمین وحدت ملی و آینده افغانستان، از تاریخ ۲۱ تا ۳۰ جوزای سال ۱۳۸۱ ه.ش. لویه جرگه اضطراری با اشتراک بیش از ۱۵۰۰ نفر از نماینده‌گان مردم در خیمهٔ لویه جرگه واقع پوهنتون پولیتخنیک کابل دایر

شد. مهمترین فیصله‌های لویه جرگه اضطراری قرار ذیل بود:

- اداره مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان بدهد.
- محترم حامد کرزی رئیس اداره مؤقت، به جای رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان برای ۱۸ ماه انتخاب شد.
- ترکیب کابینه پیشنهادی ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان مورد تایید قرار گرفت.
- فیصله شد؛ تا در این مدت، قانون اساسی کشور توسط لویه جرگه به تصویب برسد و حکومت مؤظف شد؛ تا در زمینه بازسازی کشور برنامه‌های مشخصی ترتیب و برای عملی شدن آن اقدام کند.

در گروه‌ها راجع به لویه جرگه اضطراری بحث کنید.

- ۱- تعداد نماینده‌گان لویه جرگه اضطراری چند نفر بود؟
- ۲- لویه جرگه اضطراری در کدام محل دایر شد؟
- ۳- در لویه جرگه اضطراری کدام فیصله‌ها صورت گرفت؟

راجع به فیصله‌های لویه جرگه اضطراری چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

دولت انتقالی اسلامی افغانستان

پرسش

به نظر شما، دولت انتقالی اسلامی افغانستان چگونه به وجود آمد؟

بر اساس توافقنامه جلسه تاریخی بن و فیصله‌های لویه جرگه اضطراری سال ۱۳۸۱ ه.ش. اداره مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان داد. حامد کرزی رئیس اداره مؤقت، از طرف لویه جرگه به حیث رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان با اکثریت آراء انتخاب شد. دولت انتقالی اسلامی افغانستان وظایف زیادی را بر عهده داشت که در اینجا به برعی از مهمترین

آن‌ها اشاره می‌کنیم:

- تصویب قانون اساسی کشور توسط لویه جرگه.
- تدویر انتخابات آزاد و عادلانه.
- چاپ و توزیع پول جدید.
- تأسیس کمیسیون مستقل حقوق بشر.
- مبارزه علیه تروریزم، مواد مخدر و جنایات سازمان یافته.
- برقراری روابط صلح‌آمیز و دوستانه با تمام کشورهای جهان، به خصوص کشورهای همسایه.
- تشکیل اردوی ملی.
- خلع سلاح عمومی.

در گروه‌ها راجع به وظایف دولت انتقالی اسلامی افغانستان، بحث کنید.

- ۱- دولت انتقالی اسلامی افغانستان چه وقت به وجود آمد؟
- ۲- مهمترین وظایف دولت انتقالی افغانستان را نام بگیرید.
- ۳- در کدام سال اداره مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان داد؟

راجع به تشکیل دولت انتقالی اسلامی افغانستان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

آغاز بازسازی کشور

پرسش

گاهی کلمهٔ بازسازی را شنیده‌اید؟

بازسازی به معنای دوباره ساختن چیزهایی است، که از بین رفته اند و یا قابل استفاده نمی باشند؛ مانند: پل‌ها، مکتب‌ها، سرک و امثال آن. متأسفانه در اثر جنگ‌های تحمیلی و مداخلات کشورهای خارجی راه‌های ارتباطی و شاهراه‌ها، تجارت، صنایع، معارف، زراعت، مالداری و سایر تأسیسات زیربنایی کشور یا کاملاً تخریب و یا شدیداً خسarde مند گردیدند؛ پس از تدویر اجلاس بن، که بر اساس آن نظام جدیدی در کشور ما شکل گرفت. جامعهٔ جهانی متعهد شد برای بازسازی افغانستان با مردم کشور ما همکاری نماید.

پس از تشکیل ادارهٔ مؤقت به ریاست حامد کرزی، یک تعداد کشورهای

جهان در کنار حکومت افغانستان به بازسازی و آبادی کشور ما پرداختند، که به بعضی از نمونه‌های آن در ذیل اشاره می‌شود:

- احداث و قیریزی هزاران کیلومتر سرک و شاهراه‌های عمومی، اعمار شفاخانه‌ها، مکاتب، پوهنتون‌ها، بندهای برق، مخابرات، فابریکه‌ها و میدان‌های هوایی کشور.

تعهدات و ادame کمک‌های جامعه جهانی یک فرصت برای بازسازی کشور محسوب می‌شود که نظیر آن در گذشته کمتر به چشم می‌خورد. به این ترتیب جریان بازسازی کشور مطابق پلان ادامه یافت و خرابی‌ها به آبادی مبدل شد. ما باید سعی به خروج دهیم، تا کشور خود را از وابسته‌گی‌های خارجی بیرون کنیم. درس بخوانیم و با همت خویش مملکت خود را آباد کنیم.

در گروه‌ها راجع به بازسازی‌هایی که، تا حال در کشور صورت گرفته است، باهم بحث کنید.

- ۱- بازسازی چیست؟
- ۲- طی سال‌های جنگ در کشور ما کدام تأسیسات خسarde مند شدند؟
- ۳- ما، در برابر آبادی وطن خود چه مسئولیت داریم؟

در منطقه‌یی که زنده‌گی می‌کنید، چه کارهای توسط مؤسسات دولتی یا غیردولتی (انجوها) انجام شده است؟ آن‌ها را در کتابچه‌های خود بنویسید.

انتخابات ریاست جمهوری

پرسش

به نظر شما، اولین رئیس جمهور منتخب کشور ما چگونه انتخاب شد؟

مردم افغانستان نخستین انتخابات آزاد و عادلانه، ریاست جمهوری را در سال ۱۳۸۳ ه.ش. تجربه کردند. این انتخابات روز ۱۸ میزان سال ۱۳۸۳ ه.ش. با حضور نماینده‌گان کاندیداهای ریاست جمهوری و نماینده‌گان ملل متحد، برگزار گردید. در این انتخابات ۱۸ نفر در مبارزات انتخاباتی فعالانه

اشتراک کردند. این انتخابات در یک فضای کاملاً آرام و آزاد برگزار شد. مردان و زنان افغان به خاطر تعیین رئیس جمهور کشور به پای صندوق‌های رأی رفته و به صورت آزاد رأی خود را به صندوق‌ها ریختند. کمیسیون انتخابات به تاریخ ۱۳۸۳ عقرب هـ. ش. بعد از شمارش آراء اعلام کرد که حامد کرزی با کسب بیش از ۵۰٪ فیصد آرا برنده شد. به این ترتیب، حامد کرزی به اساس ماده ۶۱ قانون اساسی به حیث اولین رئیس جمهور منتخب کشور، برای مدت پنج سال از طرف اکثریت مردم افغانستان انتخاب شد.

در گروه‌ها راجع به این که چگونه شخصی را به نماینده‌گی از خود، انتخاب کنیم، بحث کنید.

- ۱- نخستین انتخابات ریاست جمهوری افغانستان در کدام تاریخ برگزار شد؟
- ۲- در انتخابات ریاست جمهوری چند نفر خود را نامزد کرده بودند؟
- ۳- به کدام تاریخ نتیجه انتخابات از طرف کمیسیون انتخابات اعلام شد و نتیجه آن چه بود؟

راجع به انتخابات ریاست جمهوری چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

فصل پنجم: تاریخ اسلام

اهداف فصل:

- با وضعیت اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام آشنا شوند.
- کعبه شریفه را بشناسند.
- با دوره طفویلت و جوانی حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) آشنا شوند.
- راجع به زنده‌گی حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) معلومات حاصل کنند.
- راجع به بعثت و دعوت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) معلومات حاصل کنند.
- هجرت مسلمانان و حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) به مدینه منوره را تشریح کرده بتوانند.
- رفتار و اخلاق حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) را در زنده‌گی خود الگو قرار دهنند.
- راجع به فتح مکه و رحلت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) معلومات ارائه کرده بتوانند.

درس سی و پنجم

اوپر اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام

پرسش: چه فکر می‌کنید، اوپر اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام چگونه بود؟

قبل از ظهرور دین مقدس اسلام، مردم شبه جزیره عربستان اکثراً در صحراها و تعداد کمی در شهرها، قصبات و در کنار بحر زنده‌گی می‌کردند. مردم هر قبیله از یک شخص بزرگ قبیله، که به نام شیخ یاد می‌شد، اطاعت می‌کردند. مردمی که در صحرا زنده‌گی داشتند به تربیه و نگهداری شتر، گوسفند و بز، مصروف بودند و به هرجایی که چراگاهی می‌یافتنند همانجا می‌رفتند. از شیر، گوشت، پوست و پشم حیوانات احتیاجات زنده‌گی خود را مرفوع می‌کردند. آن عده مردمی که در شهرها و دهات زنده‌گی می‌کردند؛ تعدادی به تجارت مصروف بودند و اموال مورد نیاز خود را از یمن و شام به مناطق خود می‌آوردند و به فروش می‌رسانیدند.

مکه که از شهرهای مهم عربستان بود، در سر راه تجاری یمن، شام و سرزمین حبشه موقعیت داشت و این شهر به هر طرف با راههای تجاری وصل بود.

در عربستان آن زمان، تمام قدرت و صلاحیت به دست مردان بود و زنان از تمام حقوق بی بهره بودند. آنان مانند متاع عادی به فروش می‌رسیدند. داشتن دختر را عار دانسته و آنها را زنده به گور می‌کردند. هر کسی که قدرت داشت همه چیز در اختیار اش بود و دیگران از همه چیز محروم بودند. آنها روی مسایل کوچک با همدیگر می‌جنگیدند و کسی که در جنگ مغلوب می‌شد، خانه اش غارت و خودش به حیث غلام یا برده به فروش می‌رسید. عرب‌های آن زمان از علم و تمدن بی بهره بودند و در آن روزگار، میان آنها کارهای ناجایز و ناروا، رواج داشت و انجام دادن آن کارها را افتخار می‌دانستند؛ اما با آنهم مردانه‌گی، سخاوت، وفا و مهمان نوازی بین آن‌ها وجود داشت.

در گروه‌ها راجع به اوضاع اقتصادی مردم عربستان قبل از اسلام، بحث کنید.

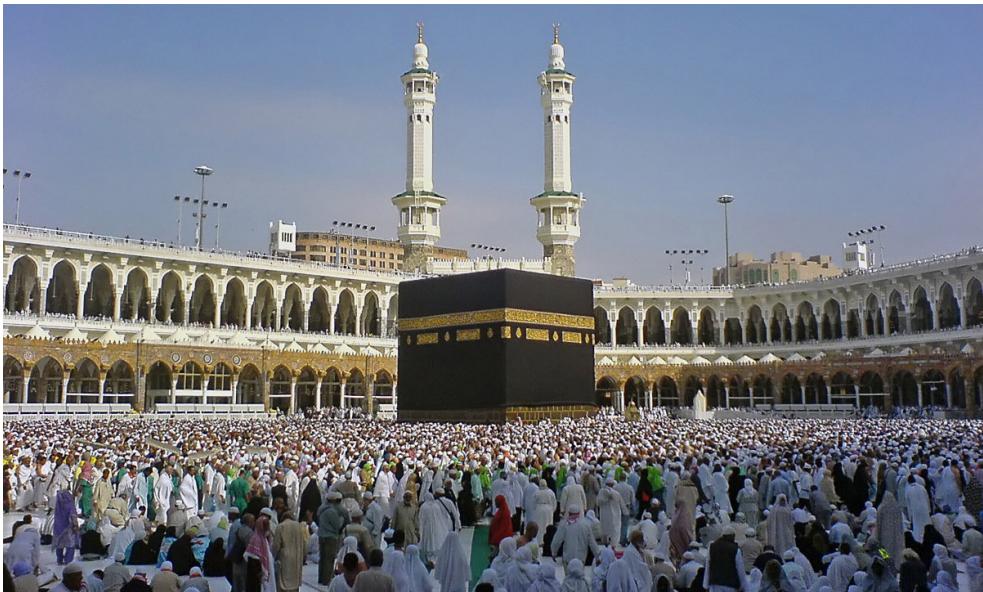
- ۱- شهر مکه در کجا موقعیت دارد؟
- ۲- قبل از اسلام در عربستان با زنان چگونه رفتار می‌شد؟
- ۳- آن عده اعرابی که در شهرها زنده‌گی می‌کردند، مصروف کدام کارها بودند؟

در مورد وضعیت شبه جزیره عربستان قبل از اسلام، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

کعبه شریفه

پرسش
به نظرشما، خانه کعبه از دیدگاه دینی چه اهمیتی دارد؟

حضرت ابراهیم (علیه السلام) به امر خداوند(جَلَّ جَلَالُهُ) کعبه شریف را آباد کرد، که عبادت خداوند (جَلَّ جَلَالُهُ) در آن صورت گیرد و نماد وحدت مسلمانان باشد.

در اوایل، باشندگان شبیه جزیره عربستان پیروان حضرت ابراهیم (علیه السلام) بودند و به وحدانیت خداوند(جَلَّ جَلَالُهُ) باور داشتند؛ ولی باگذشت زمان باشندگان مکه و مناطق ماحول آن به بت پرستی رو آوردند. مجسمه هایی را که از سنگ، چوب و فلزات می ساختند، آن را در کعبه می گذاشتند و عبادت می کردند. هر قبیله از خود بت جداگانه داشتند. که از این سبب کعبه زیارتگاه تمام قبایل بود.

مردم قریش هم مانند قبایل دیگر بت پرست بودند و به خرافات باورمند بودند.
اشراف قریش هم بت پرستی را حمایت می کردند؛ زیرا از رفت و آمد کاروان های
تجاری و تحایفی که آنان به بتان می دادند مفاد زیادی به دست می آوردند.
باشندگان مکه به تجارت مصروف بودند و برخی از آنان امور مربوط کعبه را پیش
می برندند.

قبیله بنی هاشم تهیه آب، نان و دیگر ضروریات حاجیان را عهده دار بودند و در
مراسم حج سهولت های حجاج را سازمان می دادند و این کار را برای خود افتخار
می دانستند.

مکه به خاطر وجود کعبه در آن از اهمیت زیاد برخوردار است. کعبه شریف قبله
مسلمانان و نماد وحدت آنان است و فریضه حج، که رکن مهم اسلام است، در
همانجا اداء می شود.

در گروهها در مورد کعبه شریف بحث نمایید.

- ۱- کعبه شریف را کی آباد کرد؟
- ۲- قریش با انجام دادن کدام کار افتخار می کردند؟
- ۳- مردم مکه بت های خود را در کجا می گذاشتند؟

در مورد اهمیت کعبه شریف چند سطر در کتابچه های خود بنویسید.

طفولیت حضرت محمد

(صلی اللہ علیہ وسلم)

پرسش
به نظرشما، دوره کودکی حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم چگونه بوده است؟

رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) پسر عبدالله، نواسه عبدالمطلب و از قبیله بنی هاشم بود. در سال ۵۷۱ م یک سال بعد از حادثه فیل دیده به جهان گشود و مادرش آمنه نام داشت.

پدر حضرت محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) عبدالله در سفری که قبل از ولادت رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) به شام یا مدینه داشت بیمار شده و در مدینه منوره وفات کرد. پس از آن که رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) تولد شد، نظر به رسم و رواج آن زمان عرب‌ها که فرزندان نوزاد خود را برای شیردهی و پرورش خوب از شهرها به بادیه‌ها می‌فرستادند. بی‌بی آمنه هم رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) را به خاطر شیردهی و پرورش به حلیمه سعدیه سپرد. رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) مدت چهار سال را در قبیله بنی سعد نزد حلیمه سعدیه گذراند.

زمانی که حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم شش ساله بود، مادرش (آمنه) وفات کرد. بعد از آن جدش (عبدالمطلب) پرورش او را به عهده گرفت و در سن هشت ساله‌گی جدش نیز وفات کرد و بعد از آن کاکایش (ابوطالب) عهده دار تربیه وی شد.

ابوطالب که یک شخص تجارت پیشه بود در بعضی سفرهایش حضرت

محمد(صلی الله علیہ وسلم) را نیز با خود می برد.
 رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) که از ایام کودکی صاحب اخلاق و صفات عالی بود. هیچ گاهی کاری را انجام نداده، که خلاف ادب و مردمت باشد.
 اگر ما اخلاق و صفات رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) را در وجود خود زنده سازیم، یک جامعه مهذب اسلامی خواهیم داشت.

- در گروه‌ها جملات ذیل را طوری باهم ربط دهید که مفهوم آن درست و تکمیل شود:
- در سال ۵۷۱ م پدر رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) بود
 - در شش ساله‌گی جد رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) بود
 - در هشت ساله‌گی مادر رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) بود
 - بی‌بی آمنه حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) در مکه معظمه تولد یافت.
 - عبداللطیب مادر رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) وفات نمود
 - عبدالله جد رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) وفات نمود

- ۱- رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) در کدام سال تولد شد؟
- ۲- آیا نام‌های پدر، مادر، کاکا و جد رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) را به یاد دارید؟
- ۳- دایه رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) چه نام داشت؟

در مورد اخلاق رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

دوران جوانی حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم)

پرسش

گاهی در مورد دوران جوانی حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) چیزی شنیده اید؟

رسول الله(صلی الله علیہ وسلم) در سن جوانی به نیک سیرتی، معامله نیکو، وفا به وعده، امانتداری و راستکاری شهرت داشت، از اینروایشان را امین می‌گفتند؛ و بر تری عقل، او را از دیگران متمایز ساخته بود.

با در نظرداشت صفات فوق الذکر، محمد(صلی الله علیہ وسلم) مورد توجه بی‌بی خدیجه زن نجیب و سرمایه دار قریش، قرار گرفت. بی‌بی خدیجه صلی الله علیہ وسلم از محمد(صلی الله علیہ وسلم) خواهش کرد، تا سرپرستی کاروان تجارت اش را که رهسپار شام بود به عهده گیرد، پیغمبر(صلی الله علیہ وسلم) این پیشنهاد را پذیرفت و اموال تجاری بی‌بی خدیجه صلی الله علیہ وسلم را به شام بوده، با فواید زیادی بازگشت. همین که قافله به مکه رسید، غلام بی‌بی خدیجه صلی الله علیہ وسلم (میسره) که همسفر حضرت رسول کریم (صلی الله علیہ وسلم) بود، از فضائل و اخلاق نیک رسول الله(صلی الله علیہ وسلم) به بی‌بی خدیجه حکایت نمود. به همین سبب بی‌بی خدیجه صلی الله علیہ وسلم تقاضای ازدواج با آن حضرت (صلی الله علیہ وسلم) کرد، که از جانب رسول الله(صلی الله علیہ وسلم) پذیرفته شد؛ در این هنگام حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) ۲۵ ساله و بی‌بی خدیجه ۴۰ ساله بود.

رسول الله(صلی الله علیہ وسلم) در ایام جوانی با عده یی از جوانان مکه به خاطر

دفاع از ستمدیده‌گان پیمانی را در مکه به نام «حلف الفضول» بستند؛ همچنان آن حضرت (صلی الله علیہ وسلم) در ۳۵ ساله‌گی؛ یعنی زمانی که قریش برای تجدید بنای کعبه اقدام نمودند، به خاطر گذاشتن حجر الاسود بین آنها اختلاف به جود آمد که بعد از مباحثه و مناقشه زیاد سران قریش به خاطر حل معصله فیصله کردند، هر کسی که قبل از همه به دروازه کعبه داخل شود، حکمیت آن را قبول می‌کنیم، در این اثنا پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) وارد خانه کعبه شد، همه صدا کردند امین آمد؛ بنابران رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) با فکر و تدبیر خاص، حجر الاسود را در چادری گذاشته گوشه‌های آن را به دست بزرگان قریش داد و به این ترتیب، از یک خونریزی بزرگ جلوگیری به عمل آمد.

ما باید اخلاق و رفتار پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) را در زنده‌گی خود سرمشق و الگو قرار بدھیم.

در گروه‌ها راجع به مفاهیم زیر باهم بحث کنید.

- امانتداری

- راست کاری

- ۱- چرا حضرت پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) به امین مشهور بود؟
- ۲- حضرت پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) چگونه معصله گذاشتن حجر الاسود را حل کرد؟
- ۳- رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) چند ساله بود، که با بی بی خدیجه (رض) ازدواج کرد؟

در مورد اخلاق پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بعثت حضرت محمد

(صلی اللہ علیہ وسلم)

پرسش

چه فکر می کنید، که رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) چگونه به پیغمبری مبعوث شد؟

حضرت محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) در هر سال یک ماه (رمضان) به غار حرا در جبل النور که در نزدیکی مکهٔ معظمه موقعیت دارد، می رفت و در آن جا دربارهٔ قدرت عظیم پروردگار و آنچه که از مناظر هستی به چشم می خورد، تفکر و عبادت می کرد.

در یکی از این روزها در حالی که رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) چهل سال از میلاد با سعادت خویش را پشت سر گذاشته بود، در هفدهم ماه رمضان سال ۶۱ م. جبرائیل (علیه السلام) برآن حضرت (صلی اللہ علیہ وسلم) نمایان شد و گفت: بخوان، حضرت محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) که دچار حیرت و شگفتی شده بود پاسخ داد، که خواننده نیستم. جبرائیل پیغمبر (صلی اللہ علیہ وسلم) را به سختی فشرده بعد او را ره کرد و بار دیگر گفت: بخوان، محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) باز هم فرمود: که خواننده نیستم. جبرائیل علیه السلام بار سوم محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) را چنان فشد که آن حضرت (صلی اللہ علیہ وسلم) احساس بیهوشی کرد، بعد او را رها کرد و گفت: بخوان، به نام پروردگارت، آن ذاتی که آفرید انسان را از خون بسته، بخوان که پروردگارت بزرگوار ترین است که به واسطه قلم آنچه که انسان نمی دانست به او آموخت. این نخستین آیات قرآن کریم است که به حضرت پیامبر اکرم (صلی اللہ علیہ وسلم) نازل شد.

رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) از آن حادثه دچار نگرانی شده به خانه برگشت و به بی بی خدیجه گفت: مرا بپیچید؛ زیرا بر خود بیم دارم، بی بی خدیجه علت را جویا

شد، حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) جریان را برای او توضیح داد.
بی بی خدیجه به پیغمبر(صلی الله علیہ وسلم) فرمود: ای محمد(صلی الله علیہ وسلم)
خداؤند ترا ابداً گمراه و خوار نمی کند؛ زیرا صله رحم را به جای می آوری،
بی نوایان را دستگیری و کمک می کنی، مهمان نواز استی و آنچه را که حق
است انجام می دهی.

همین بود که با نزول قرآن کریم حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) به پیغمبری
میعوث و مأمور شد، تا مردم را به پرستش خدای یکتا، دست برداشتن از بت
پرستی، ایمان به روز قیامت و قبول پیغمبری خود دعوت کند. برگزیده شدن
محمد(صلی الله علیہ وسلم) را از جانب پروردگار عالم به پیغمبری، بعثت می نامند.
حضرت ابوبکر صدیق حَمَّادٌ از مردان، بی بی خدیجه حَمَّادَةٌ از زنان، حضرت
علی حَمَّادٌ از کودکان و زید بن حارثه از غلامان، اولین کسانی بودند که به
اسلام مشرف شدند.

قران کریم آخرین کتاب خداوند (جل جلاله) و حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم)
آخرین پیامبر است و بعد از ایشان دیگر پیامبری میعوث نمی شود.

در گروهها با همکاری معلم محترم، درباره چگونه‌گی میعوث شدن محمد(صلی الله علیہ وسلم) به
پیغمبری بحث کنید.

- ۱- چرا حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) به غار حرا می رفت؟
- ۲- پیغمبر(صلی الله علیہ وسلم) در کدام سال و در چند ساله‌گی به پیغمبری میعوث شد؟
- ۳- اولین کسانی که به دین مقدس اسلام مشرف شدند کی ها بودند؟ نام ببرید.

در باره مزایای اسلام، از بزرگان خود پرسید و آن را در کتابچه‌های تان بنویسید.

دعوت حضرت محمد

(صلی اللہ علیہ وسلم)

پرسش

به نظر شما، رسول الله(صلی اللہ علیہ وسلم) بعد از بعثت، با چه مشکلاتی رو برو شد؟ پس از آن که حضرت محمد(صلی اللہ علیہ وسلم) به پیغمبری مبعوث شد، به طور پنهانی مردم را به دین مقدس اسلام دعوت می کرد. با این کار، عده بی از مردم ستمدیده و بعضی از بزرگان مکه، به دین مبین اسلام گرویدند. بعد از سه سال خداوند(جل جلاله) به آن حضرت(صلی اللہ علیہ وسلم) فرمان داد که مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید و آنان را از بت پرسنی منع کند. محمد(صلی اللہ علیہ وسلم) خانه ارقم را برای دعوت انتخاب کرد و آیاتی که به آن حضرت(صلی اللہ علیہ وسلم) نازل می شد آن را برای مسلمانان می خواند و احکام خداوندی را برای شان یاد می داد.

دین اسلام روز به روز گسترش می یافت و مردم از این دعوت، استقبال می کردند. سران کفار مکه، از نفوذ اسلام احساس خطر کردند. آن ها می گفتند که اگر بت پرسنی از میان برود، هیچگاه نمی توانند بر مردم حکمرانی کنند. از اینرو گرد هم جمع شدند و به فکر چاره افتادند. ایشان ابتدا تصمیم گرفتند که حضرت محمد(صلی اللہ علیہ وسلم) را با پول و مقام راضی کرده و آن حضرت(صلی اللہ علیہ وسلم) را از راه خدا(جل جلاله) باز دارند، تا از پیشرفت دین اسلام جلوگیری کنند. آنان به رسول خدا (ص) چنین پیغام فرستادند: «از این دعوت دست بردار، در مقابل، هر چه می خواهی برایت می دهیم، اگر خواسته باشی ثروت خود را در اختیار تان قرار می دهیم و هم شما را به ریاست خود انتخاب می کنیم، اگر مريض استی شما را تداوی می کنیم.»

حضرت محمد(صلی اللہ علیہ وسلم) در جواب آن ها فرمود: «به خدا قسم، اگر خورشید را

در دست راست من و مهتاب را در دست چپ من بگذارند، تا دست از این دعوت بردارم، هرگز چنین نخواهم کرد؛ حتی اگر در این راه جان خود را از دست بدهم.» زمانی که سران کفار فهمیدند که حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) از دعوت به اسلام دست نمی‌کشد به فکر آزار و اذیت ایشان و یارانش افتادند. بالا، یاسر، سمیه و بسیاری دیگر از یاران آن حضرت(صلی الله علیہ وسلم) در زیر شدیدترین شکنجه‌ها مقاومت کردند و بعضی از آن‌ها جام شهادت نوشیدند؛ حتی خود پیغمبر(صلی الله علیہ وسلم) هم از این آزارها در امان نمانده در راه‌ها و کوچه‌ها بالای ایشان حمله می‌کردند.

با وجود همه این مشکلات، رسول اکرم(صلی الله علیہ وسلم) در عزم خویش استوار مانده از دعوت به اسلام و خداپرستی، دست بر نداشت. ما باید در امور زنده‌گی خود از آن حضرت (صلی الله علیہ وسلم) پیروی کنیم.

در گروه‌ها راجع به دعوت رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) بحث کنید.

- ۱-حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) در آغاز بعثت، مردم را چگونه به اسلام دعوت می‌کرد؟
- ۲-حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) در جواب پیشنهاد مشرکین چه فرمود؟
- ۳-حضرت محمد(صلی الله علیہ وسلم) بعد از چند سال دعوت اش را اشکار ساخت؟

در باره صبر و استقامت در برابر مشکلات، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

هجرت مسلمانان به حبشه

پرسش

به نظر شما، چه عواملی باعث هجرت مسلمانان شد؟

هنگامی که آزار و اذیت و سختگیری بت پرستان زیاد شد، حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) به مسلمانان هدایت داد تا به سرزمین حبشه هجرت کنند؛ زیرا پادشاه حبشه شخص عادل و مهربان است. به این سبب مسلمانان در دو مرحله به حبشه هجرت کردند.

بار اول (۱۲) مرد و (۴) زن که در ترکیب آن حضرت عثمان (علیه السلام) و دختر حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) رقیه همسر حضرت عثمان (علیه السلام) و جعفر بن ابی طالب شامل بودند. در مرحله دوم به تعداد (۸۳) مرد و (۱۸) زن هجرت کردند.

زمانی که مشرکین خبر شدند، خشمگین شده و مبارزه علیه مسلمانان را شدیدتر کردند. همان بود که کفار قریش باهم عهد کردند که رابطه خود را با مسلمانان قطع کرده و با آنها داد و ستد و ازدواج نکنند. آنگاه عهدنامه‌یی در این باره نوشته شد و آن را در خانه کعبه گذاشتند. از آن به بعد، پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) و یارانش در دره‌یی به نام شعب ابوطالب بیرون از مکه به سر می‌بردند. آنان سه سال را در کمال سختی در آن دره زنده‌گی کردند، تا این که پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) از جانب خداوند (جل جلاله) آگاه شد که عهدنامه

کافران را موریانه خوردہ است. ابوطالب این خبر را به کفار مکه اطلاع داد و از آنان خواست که عهده نامه را بیاورند و چنین گفت: اگر حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) درست نگفته باشد، او را به شما تسليم خواهم کرد. کافران رفته و دیدند که پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) درست گفته است؛ بنابراین به پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) و مسلمانان اجازه دادند که دوباره به مکه بازگردند.

از آن پس، پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) از هر فرصتی برای دعوت مردم به اسلام استفاده می‌کرد. در هنگام مراسم حج که مردم زیادی برای زیارت کعبه می‌آمدند، پیامبر اکرم (صلی الله علیہ وسلم) آنان را با اسلام آشنا نموده و دعوت خود را به وسیله آنان به گوش مردم می‌رسانید. از جمله کسانی که دعوت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) را پذیرفتند عده‌یی از قبایل اوس و خزرچ یثرب (مدینه) بودند. از همین جا بود که مقدمه هجرت مسلمانان به یثرب فراهم شد.

در گروه‌ها راجع به هجرت مسلمانان به حبشه بحث کنید.

- ۱- مسلمانان برای اولین بار به کجا هجرت کردند و چرا؟
- ۲- کفار قریش بر علیه مسلمانان چه عهدی بستند؟
- ۳- حضرت پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) و یارانش چند سال را در شعب ابوطالب سپری کردند؟

راجع به هجرت مسلمانان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

هجرت مسلمانان به یثرب(مدينه)

پرسش

چه فکر می کنید، چرا مسلمانان به یثرب (مدينه) هجرت کردند؟

بزرگان دو قبیله از یثرب (مدينه) برای طواف و زیارت کعبه به شهر مکه آمدند و در مکه از جانب حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) به دین مقدس اسلام دعوت شدند و آن‌ها نیز دعوت آن حضرت (صلی الله علیہ وسلم) را پذیرفته و اسلام آورده‌اند. بزرگان دو قبیله یثرب برای پیامبر خدا (صلی الله علیہ وسلم) و یارانش در یثرب، وعده‌پناه دادند. از آن به بعد مسلمانان یثرب به نام انصار (کمک دهنده) شهرت یافتند و تعهد سپردند که در آنجا از مسلمانان دفاع می کنند.

حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) برای مسلمانان اجازه داد، تا به یثرب هجرت کنند. مسلمانان به طرف یثرب حرکت کردند؛ به جز از پیامبر اسلام (صلی الله علیہ وسلم)، حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه)، حضرت علی (رضی الله عنه) و تعدادی که نزد مشرکین در قید بودند دیگران همه، راه یثرب را در پیش گرفتند.

مشرکین وقتی خبر شدند که قبیله اوس و خزرج برای مسلمانان پناه داده و برای شان سهولت و شرایط زنده‌گی را فراهم کرده، به هراس افتادند و گفتند: اگر حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) با مردم یثرب یکجا شود تجارت، اقتصاد و زعامت دینی قریش به خطر مواجه شده و در نهایت از بین خواهد رفت و دین اسلام فرآگیر خواهد شد.

بزرگان قریش به سر کرده‌گی ابو جهل باهم فیصله کردند که حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) را به شهادت برسانند. برای انجام این کار صد نفر ورزیده را گماشتند و شب اطراف خانه پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) را محاصره کردند. حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) در بستر خوابش حضرت علی (علیه السلام) را خواباند و خود همراه با حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) به طرف غار ثور رفتند؛ بعد از گذشت سه روز راه هجرت به سوی یثرب را به پیش گرفتند. ابتدا به محله قبا رفتند و از سوی انصار و مهاجرین به گرمی استقبال شدند و در آنجا سنگ تهداب مسجد قبا را گذاشت؛ سپس به سوی یثرب روان شدند.

در آنجا پیامبر اسلام همراه با مسلمانان کار ساخت مسجد نبوی را شروع کردند. بین مهاجرین و انصار پیمان اخوت و برادری بسته شد و تهداب حکومت اسلامی را گذاشتند، که از آن به بعد نام یثرب به مدینه منوره مبدل شد.

در گروه‌ها راجع به هجرت مسلمانان به یثرب باهم بحث کنید.

- ۱- چرا مسلمانان یثرب به انصار یا کمک کننده مسمی شدند
- ۲- مردم یثرب برای مسلمانان کدام وعده‌ها را دادند؟
- ۳- در سفر هجرت به سوی یثرب کی پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) را همراهی می‌کرد؟

در مورد هجرت مسلمانان به مدینه، مطلبی را در کتابچه‌های تان بنویسید.

تعلیمات و هدایات حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) در مدینه منوره

پرسش

به نظر شما، چرا مردم مدینه از هجرت پیامبر اسلام خوشحال بودند؟

حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) در سال سیزدهم بعثت و در روز هشتم هجرت در محله قبا، که از یثرب (مدینه) دو کیلومتر فاصله دارد، رسید و با آمدن آن حضرت (صلی الله علیه وسلم) نام یثرب به مدینه منوره مبدل شد.

مردم مدینه به استقبال و دیدار رسول گرامی اسلام آمدند و یک روز تاریخی و پر از خوشحالی برای مردم مدینه بود که هیچوقت نظیر آن را ندیده بودند.

حضرت علی(علیه السلام) در مکه بعد از سپردن امانت مردم به صاحبانش، که نزد حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) گذاشته بودند، نیز راه هجرت را در پیش گرفت و در قبا با پیامبر اسلام یکجا شد. رسول الله(صلی الله علیه وسلم) در قبا تهداب اولین مسجد را گذاشت و نماز را هم در آن ادا کردند. بعد از گذشت چهار روز به سوی مدینه حرکت کرد و در محله قبیله بنی سالم اولین نماز جمعه را ادا کرد، رسول الله(صلی الله علیه وسلم) در مدینه، در خانه ابو ایوب انصاری اقامت اختیار فرمود.

اولین کار مهم حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) در مدینه منوره، شروع کار مسجد نبوی بود که آن حضرت (صلی الله علیه وسلم) خودش در کار اعمار آن سهم می گرفت.

بعد از اعمار مسجد نبوی دومین کار مهم حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) عقد

پیمان اخوت یا برادری بین مهاجرین و انصار بود و بین تمام ساکنین مدینه تحت نام «میثاق مدینه» پیمانی عقد شد که هدف آن از بین بردن عادات نادرست تبعیض قبل از اسلام و به میان آوردن برادری، برابری، صلح، سعادت و خیر برای تمام اهالی مدینه بود.

میثاق مدینه اساس دولت نو پای اسلامی بود.

در گروه‌ها راجع به کارهای مهم رسول گرامی اسلام در مدینه باهم بحث کنید.

- ۱- پیامبر اسلام به کجا هجرت کرد؟
- ۲- اولین کار پیامبر اسلام در مدینه منوره چه بود؟
- ۳- اولین مسجد در کجا و توسط کی ساخته شد؟

در مورد هجرت مسلمانان به مدینه، مطلبی در کتابچه‌های تان بنویسید.

فتح مکه و رحلت

محمد (صلی الله علیہ وسلم)

پرسش

چه فکر می‌کنید، مکهٔ معظمه چگونه فتح شد؟

پیمان صلح را بین کفار قریش و مسلمانان در سال ششم هجری بسته شده بود، در سال هشتم هجری از طرف کفار از شکستاندند حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) لشکر ده هزار نفری را آماده و به طرف مکه حرکت کردند؛ وقتی که به مکه رسیدند، ابوسفیان و سایر بزرگان قریش به حضرت رسول کریم (صلی الله علیہ وسلم) بدون جنگ تسلیم شدند و محمد (صلی الله علیہ وسلم) نیز با آن‌ها مهربانی کرده و آنان تحت حمایت خویش قرار دادند. فرمودند: هر کسی که به خانهٔ کعبه داخل شد در امان است، کسی که به خانهٔ ابوسفیان پناه ببرد و یا در خانه‌های خویش باقی بماند در امان است. رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) خانهٔ کعبه را طواف کرده و بت‌ها را شکستند؛ سپس داخل خانهٔ کعبه شد و در رکعت نماز ادا نمود و به کفار قریش فرمود: امروز من برای شما آنچه را می‌گویم که یوسف (علیه السلام)، قبلًا به برادرانش گفته بود. امروز ملامتی به شما نیست همهٔ تان آزاد استید. بعد از آن حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) بالای کوه صفا ایستاد و همهٔ مردم به وی بیعت کردند.

رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) بعد از سپری نمودن (۱۹) روز در مکه مکرمه دورباره به مدینه منوره بازگشتند.

حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) پس از آن که رسالتش تکمیل و دین مقدس اسلام به تمام شبه جزیره عربستان منتشر شد، در ماه ذوالقعده سال دهم هجرت، به خاطر ادائی مراسم حج، همراه با یکصد هزار تن از اصحاب کرام به طرف مکه حرکت کردند، که بعد از ادائی مراسم حج در روز عرفات خطبه پر محظوظ و ارزشمندی برای صحابه ایراد فرمود: که به طور مختصر بعضی از نکات آن را تذکر می‌دهیم:

- تمام امور مربوط به زمان جاهلیت ممنوع است.

- تجاوز به مال و ریختاندن خون یکدیگر تان برشما حرام است.
- در مورد حقوق زنان از خداوند (جَلَّ جَلَالُهُ) بترسید، زنان را برشما و شما را بر زنان حقوقی است.
- من بر شما دو چیز گذاشته ام، اگر بر آن عمل کنید هرگز گمراه نخواهید شد و آن عبارت از کتاب الله (جَلَّ جَلَالُهُ) و سنت من است.
- خدای یگانه را بپرستید، نمازهای پنجگانه را ادا کنید، روزه بگیرید، زکات مالهای خویش را به خوشی بپردازید و حج بیت الله را ادا کرده به جنت داخل شوید.
- حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) بعد از این بیانیه و تکمیل مراسم حج که به نام حجت الوداع یاد می شود، به مدینه منوره باز گذشت و بعد از مدتی دچار مریضی شد، که از اثر آن در سال یازدهم هجری به سن شصت و سه ساله گی از این جهان فانی رحلت کرد.
- شخصیت پیغمبر (صلی الله علیہ وسلم) چنان بود، که صورت تجسم یافته و عملی قرآن در وجود ایشان بازتاب یافته بود، به گونه یی که زنده گی جناب ایشان برای مسلمانان و همه بشریت الگو و نمونه می باشد.

- در گروه‌ها جاهای خالی زیر را با جملات مناسب در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:
- مکهٔ معظمه در بدون فتح شد.
 - زنده گی حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) برای یک است.

- ۱- مکهٔ معظمه چگونه فتح شد؟
- ۲- حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) در کدام سال رحلت کرد؟
- ۳- شخصیت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) چگونه بود؟

راجع به شخصیت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) مطلبی را تهیه کرده، روز بعد در صنف به دیگران بخوانید.

اسلام و تحولات آن در جزیره العرب

پرسش

به نظر شما، دین مقدس اسلام چه تحولاتی را در جزیره العرب به وجود می‌آورد؟

مردم شبه جزیره عربستان قبل از اسلام مشرک و بت پرست بودند و در بعضی مناطق آن مانند مدینه و خیبر یهودی‌ها و در نجران نصرانی‌ها زنده‌گی می‌کردند. مردم این سرزمین بت‌ها، آفتاب، مهتاب و ستاره‌ها را پرستش کرده، از آن‌ها طلب کمک می‌کردند.

عادات و رسوم بدی چون: غارتگری، زنده به گور کردن دختران، قتل، شراب خوری سحر و جادو در بین شان رواج داشت.

با بعثت حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) و نزول دین مقدس اسلام، تحول بزرگی در شبه جزیره عربستان به میان آمد، که مردم از شرک و کفر دست کشیدند و به اسلام گرویدند و عادات دوران جاهلی را ترک کردند؛ به جای آن به عقاید و ارشادات پسندیده یی که اسلام به آن امر می‌کرد روی آوردند. به جای بت پرستی، خداوند (جل جلاله) را به یگانه‌گی یاد کرده و رسولش را به پیغمبری قبول نمودند. احکام اسلامی؛ مانند: نماز، روزه، زکات و حج را ادا کرden.

اخلاق نیکو مانند امانتداری، راست گفتن، عدالت، رعایت حقوق انسان، حقوق والدین، همسایه، زنان، اطفال و ... را در جامعه خود رایج ساختند. مسلمانان، امر به نیکی‌ها و ایجاد یک جامعهٔ متمندی را به وجود آورده‌اند که همه مردم بدون هیچگونه تبعیض (رنگ، قوم و نسب) حقوق مساوی داشته‌اند. بنابراین ما مسلمانان، تمام اوامر و دستورهای دین مقدس اسلام را در جامعهٔ خود عملی می‌کنیم، تا یک جامعهٔ مرفه و سعادتمند داشته باشیم.

در گروه‌ها راجع به تحولاتی که اسلام، در شبه جزیره عربستان به وجود آورد بحث کیند.

- ۱- عادات بدی را که مشرکین قبل از اسلام داشتند، نام بگیرید؟
- ۲- در جزیره العرب قبل از اسلام کدام ادیان وجود داشتند، نام بگیرید؟
- ۳- اخلاقی که اسلام رایج کرد، نام بگیرید؟

راجع به اخلاق نیکو، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

فصل ششم: خلفای راشدین

اهداف فصل:

- با دورهٔ خلافت خلفای راشیدین آشنا شوند.
- مهمترین کار و خدمات خلفای راشیدین را در راه اسلام بدانند.
- برتری و شخصیت خلفای راشیدین را فهرست کرده بتوانند.
- راجع به دورهٔ خلفای راشدین تشریحات داده بتوانند.
- از کارها، خدمات، تشکیلات حکومتی، عدالت و مبارزه در راه اسلام پند گرفته، روحیهٔ اسلامی تقوا و عدالت در وجود شان تقویت شود.

درس چهل و ششم

خلافت حضرت ابوبکر صدیق صلی اللہ علیہ وسلم (از ۱۱ تا ۱۳ هجری)

پرسش: به نظر شما، اولین خلیفه اسلام کی بود؟

بعد از رحلت حضرت محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) مهاجرین و انصار در محلی به نام سقیفه بنی ساعد جمع شدند، تا برای تنظیم امور مسلمانان شخص خوبی را به حیث خلیفه انتخاب کنند. بعد از یک سلسله مشوره‌ها در ماه ربیع الاول سال یازدهم هجری حضرت ابوبکر صدیق صلی اللہ علیہ وسلم به حیث خلیفه انتخاب شد و تمام انصار و مهاجر از صمیم قلب به ایشان بیعت کردند.

حضرت ابوبکر صدیق صلی اللہ علیہ وسلم اولین شخص از مردان است که به دین اسلام مشرف شد و در هجرت یار و همسفر رسول الله (صلی اللہ علیہ وسلم) بود. برخی از خدمات مهم حضرت ابوبکر صدیق صلی اللہ علیہ وسلم در راه اسلام عبارت اند از:
— آنانی را که از دادن زکات خودداری می‌کردند، با تدبیر عالی متوجه دین اسلام کرده.
— سوره‌ها و آیات قرآن شریف را که در ورق‌های جدا جدا نوشته شده بود، در

مصحف جمع کرد.

در وقت خلافت حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم راه انتشار دین اسلام به تمام مناطق شمال حجاز که به نام شام یاد می‌شد و عبارت بود از سوریه، لبنان، اردن، فلسطین امروزی و همچنین بطرف بین النهرین (عراق) باز شد. حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم در سال سیزدهم هجری بعد از دو سال و سه ماه خلافت به عمر ۶۳ ساله‌گی وفات کرد و در کنار پیامبر (صلی الله علیہ وسلم) به خاک سپرده شد.

در گروه‌ها راجع به خلافت حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم بحث کنید.

- ۱- حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم چگونه به خلافت رسید؟
- ۲- در زمان خلافت حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم چه کارهایی صورت گرفت؟
- ۳- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های تان بنویسید جملهٔ صحیح را با حرف (ص) و جملهٔ غلط را با حرف (غ) مشخص کنید:
 - حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم در سال ۱۲ هجری به خلافت رسید. ()
 - حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم به عمر ۶۳ ساله‌گی وفات کرد. ()

راجع به کارهای حضرت ابوبکر صدیق صلی الله علیہ وسلم چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت عمر (ؓ) (۱۳ تا ۲۴ هجری)

پرسش

به نظر شما، دومین خلیفه اسلام کی بود؟

حضرت عمر (ؓ) در سال ششمبعثت به طور آشکار به دین اسلام مشرف شد، که این عمل او مشرکین را سخت در هراس انداخت. از آن به بعد حضرت عمر فاروق (ؓ) همواره در نشر اسلام و دفاع از آن در کنار پیامبر (صلی الله علیه وسلم) قرار داشت. و در راه اسلام جانفشانی‌های زیاد کرد.

وقتی که حضرت ابوبکر صدیق (ؓ) مریض شد، در مورد تعیین جانشین خود با اصحاب کرام مشوره کرد، در نتیجه تمام اصحاب، حضرت عمر (ؓ) را برای این وظیفه مهم و مقدس انتخاب کردند. زمانی که ابوبکر صدیق (ؓ) در این مورد موافقة مردم را دریافت، فرمانی نوشت تا بعد از وفات شان در حضور مسلمانان خوانده شود. به این ترتیب حضرت عمر (ؓ) بعد از وفات حضرت ابوبکر صدیق (ؓ) در سال سیزدهم هجری وظیفه مهم خلافت را بر عهده گرفت.

مهمنترین کارهایی که در زمان خلافت حضرت عمر فاروق (ؓ) صورت گرفت عبارت اند از:

- دامنه خلافت اسلامی در سرزمین‌های عراق، سرحدات غربی و جنوب غرب افغانستان، ایران، شام و مصر توسعه یافت.
- برای اداره کردن مناطق قلمرو خلافت، دفترهای منظم به وجود آمد و برای اولین بار نظام بیت المال (خزانه) و اداره مالیاتی ایجاد شد.
- اشخاص با تقوا برای اجرای امور مقرر شدند.

– برای رفاه مردم راه‌ها، پل‌ها، مدارس، مساجد و شهرهای جدید اعمار شد.
– تاریخ هجرت حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) مبدأ تاریخ مسلمانان
قرار گرفت.

هر کس می‌توانست به آسانی با ایشان ملاقات کند، هنگام شب گزمه
می‌کرد تا از احوال مردم باخبر شود.

حضرت عمر در ۲۷ ذی الحجه سال ۲۴ هجری حين ادای نماز صبح در
مسجد نبوی ناگاه توسط یک غلام مجوسی (آتش پرست) به نام ابو لؤلؤ با
خنجر زهرآلود مجروح شد. وقتی که به هوش آمد ۶ نفر را تعیین نمود، تا بعد
از شهادت شان یکی را به حیث خلیفه انتخاب کند. حضرت عمر بعد از ده
سال و پنج ماه خلافت در سال ۲۴ هجری به عمر ۶۳ ساله‌گی به مقام عالی
شهادت نایل آمد و در جوار حضرت محمد (صلی الله علیہ وسلم) دفن شد.

عدالت و حکومت داری خوب حضرت عمر فاروق در تاریخ بشر یک مثال و الگو
می‌باشد.

در گروه‌ها راجع به شخصیت حضرت عمر بحث کنید.

- ۱- حضرت عمر فاروق چگونه و در کدام سال به خلافت رسید؟
- ۲- حضرت عمر فاروق برای تعیین خلیفه بعد از خود، چه تدبیری گرفت؟
- ۳- حضرت عمر فاروق چگونه شخصیتی بود؟

راجع به کارهای حضرت عمر چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت عثمان (از ۲۴-۳۶ هجری)

پرسش

چه فکر می‌کنید، کدام کارها، در زمان خلیفه سوم صورت گرفت؟

بعد از شهادت حضرت عمر^{رض} همان شش نفر (عثمان^{رض}، علی^{رض}، طلحه^{رض}، زبیر^{رض}، عبدالرحمن بن عوف^{رض}، سعد بن وقاص^{رض}) باهم جمع شدند و بعد از سه روز مشوره حضرت عثمان^{رض} را به حیث خلیفه تعیین کردند.

در زمان حضرت عثمان^{رض} کارهای مهم ذیل صورت گرفت:

- شورش هایی که در گوشه و کنار قلمرو اسلامی به وجود آمده بود، در این زمان از بین برده شد.

- قرآن مجید که در زمان خلافت حضرت ابوبکر صدیق^{رض} جمع آوری شده بود؛ در زمان خلافت حضرت عثمان^{رض} در شکل مصاحف ترتیب و در مناطق مفتوحه اسلامی ارسال شد.

- ایجاد قوهٔ بحری

- ادامه نشر اسلام و گسترش قلمرو آن.

برخی از مناطق آسیای صغیر (ترکیه کنونی) و برخی از قسمت‌های آفریقای شمالی؛ همچنین، جزیره قبرس که در دست رومی‌ها بود فتح شد و بسیاری قسمت‌های افغانستان نیز در این زمان به دین اسلام مشرف شدند.

در سال‌های آخر دورهٔ خلافت حضرت عثمان^{رض} بعضی اشخاص از حلم شان

استفاده ناجایز کرده و به شورش دست زدند، تا این که شورشیان به خانه خلیفه سوم حمله کردند و ایشان را، در حالی که به تلاوت قرآن شریف مصروف بود، به شهادت رسانیدند.

خلافت حضرت عثمان رض بعد ازدوازده سال، در سال ۳۶ هجری به پایان رسید.

حضرت عثمان رض در سخاوت مشهور بود؛ چنان که تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام به مصرف رسانید.

در گروهها راجع به شخصیت حضرت عثمان رض بحث کنید.

۱- مدت خلافت حضرت عثمان رض چند سال بود؟

۲- کدام قسمت‌های آفریقا در زمان خلیفه سوم فتح شد؟

۳- حضرت عثمان رض چگونه به خلافت رسید؟

راجع به خلافت حضرت عثمان رض چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم (۳۶-۴۰ هجری)

پرسش

چه فکر می کنید، خلیفه چهارم اسلام کی بود؟

حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم بن ابوطالب، پسر کاکا و داماد پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم است. لقب مبارک وی اسدالله و حیدر بود. ایشان ۲۱ سال قبل از هجرت در مکه تولد شده و ده ساله بود که به دین اسلام مشرف شد.

حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم در راه اسلام از هیچ گونه ایثار و فدا کاری دریغ نورزید. در شب هجرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم در بستر شان خوابید، تا آن عده کفاری که خانه پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم را محاصره کرده بودند غافل شوند و مطمئن شوند که پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم در بستر خود خواب است.

بعد از شهادت حضرت عثمان صلی اللہ علیہ وسلم مهاجرین و انصار در روز دوم، در مدینه منوره به حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم بیعت نموده و ایشان را به حیث امیر المؤمنین انتخاب کردند. حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم کوفه را که در عراق موقعیت داشت، مرکز خلافت اسلامی قرار داد و همان روش ساده زنده‌گی حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم را مانند دیگر خلفای راشدین تعقیب کرد.

در وقت خلافت حضرت علی صلی اللہ علیہ وسلم همه سرزمین‌های اسلامی به جز از شام (سوریه)، از او پیروی می کردند. در آن زمان معاویه صلی اللہ علیہ وسلم پسر ابوسفیان حاکم شام بود.

در دورهٔ خلافت حضرت علی^{علیه السلام} معاویه^{علیه السلام} و هم نظرانش اصرار داشتند تا قاتلین حضرت عثمان^{علیه السلام} قصاص شوند؛ اما حضرت علی^{علیه السلام} می‌فرمود: زمانی که وضع آرام شود، قاتلین حضرت عثمان^{علیه السلام} قصاص خواهند شد؛ به همین سبب جنگ جمل و صفين بین طرفداران حضرت علی^{علیه السلام} و معاویه^{علیه السلام} درگرفت، که به نفع حضرت علی^{علیه السلام} تمام شد.

حضرت علی^{علیه السلام} بعد از پنج سال خلافت در سال ۴۰ هجری رمضان مبارک توسط عبدالرحمن بن ملجم در حالی که به خاطر ادائی نماز فجر به سوی مسجد روان بود مجروح شد، که سرانجام از اثر همین جراحات دو روز بعد به درجهٔ شهادت نایل آمد.

حضرت علی^{علیه السلام} دارای علم، تقوی، شجاعت، اخلاق پسندیده و عالی بود و در دوران خلافت خود توانست عدالت و انصاف را تأمین کنند و علیه ظلم، با استواری مبارزه کند.

در گروه‌ها راجع به صفات حضرت علی^{علیه السلام} بحث کنید

- ۱- حضرت علی^{علیه السلام} چگونه به خلافت رسید؟
- ۲- کدام جنگ‌ها در زمان خلافت حضرت علی^{علیه السلام} به وقوع پیوست؟
- ۳- حضرت علی^{علیه السلام} توسط کی و چگونه به شهادت رسید؟

راجع به خلافت حضرت علی^{علیه السلام} در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

مژور مختصر به دورهٔ خلفای راشدین

پرسش: به نظر شما، دورهٔ خلفای راشدین چه خصوصیاتی داشت؟

دورهٔ خلفای راشدین از خلافت حضرت ابوبکر صدیق حَفَظَ اللَّهُ عَنْهُ (سال یازدهم هجری) آغاز و با شهادت امیرالمؤمنین حضرت علی حَفَظَ اللَّهُ عَنْهُ در سال چهلم هجری به پایان می‌رسد. دورهٔ خلفای راشدین پس از عهد رسالت، دورهٔ پرافتخار و درخشان در تاریخ اسلام است. خلفای راشدین همهٔ امور را در روشنایی احکام الهی و سنت پیغمبر صلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ به پیش می‌برند. آن‌ها مانند رسول گرامی اسلام صلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ با مردم رفتار نیک کرده و به هدایات و راهنمایی ایشان می‌پرداختند. حکومت خلفای راشدین از مردم و در خدمت مردم بود. حکومت در عصر خلفای راشدین عدالت، انصاف، برابری و برادری را تبلیغ، ترویج و تطبیق می‌کرد.

خلفای راشدین خود را در برابر خداوند اللهُ أَكْبَرُ و مردم مسئول و جوابده می‌شمرند. زنده‌گی آن‌ها ساده بود و تجمل پرستی را نمی‌پسندیدند. هر کس در هر وقت می‌توانست با آن‌ها ملاقات کرده و مشکل خود را به ایشان برساند، برای رفاه و وحدت مردم کوشش می‌کردد، کارها را به اهل کار می‌سپردند و از کارمندان دولتی مراقبت جدی صورت می‌گرفت.

در دورهٔ خلفای راشدین در نظام دولتی بخش‌های قضا، مالیات، پست، محاسبه، تعلیم و تربیه و نظام عسکری به وجود آمده و توسعه یافت؛ همچنان بسیاری از اساسات تمدن اسلامی در عصر خلفای راشدین گذاشته شده است.

دورهٔ خلفای راشدین پس از عصر رسالت نمونهٔ روشن تطبیق دین اسلام و حکومت راسخ اسلامی می‌باشد.

در گروه‌ها راجع به اخلاق و کردار خلفای راشدین باهم بحث کنید.

- ۱- خلفای راشدین کارهای حکومتی خود را، چگونه به پیش می‌برند؟
- ۲- طرز زنده‌گی خلفای راشدین چگونه بود؟
- ۳- در دورهٔ خلفای راشدین کدام نظام‌ها به وجود آمده و توسعه یافت؟